

Dr. sc. Nevena Aljinović*

KVALITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA ČINJENIČNOG OPISA KOD PSIHIČKOG NASILJA U OBITELJI KAO PREKRŠAJA

Odlučne činjenice koje tvore obilježja bića prekršaja osnova su za njegovu pravnu kvalifikaciju, što znači da nedostatak samo jednog od konstitutivnih elemenata bića prekršaja rezultira nemogućnošću kvalificiranja djela kao takva. S obzirom na to da se psihičko nasilje, kao materijalno kažnjivo djelo, ne iscrpljuje u samoj radnji, nego u svojem biću sadrži i posljedicu kao učinak na objektu radnje, nužno je da i posljedica uđe u opis sadržaja optužnog prijedloga, ali ne kao parafraziranje zakonskog teksta, nego u obliku opisa njezine manifestacije. Pri tome je zadatak suda da osjećaj uznemirenosti i povredu dostojanstva, kao konstitutivne sastavnice prekršaja koje su odraz subjektivnog doživljaja, razmatra kroz njihovu objektivnu težinu u kontekstu ostvarenja zakonskih obilježja prekršaja nasilja u obitelji, što se u praksi pokazalo izazovnim. Druga je izazovna okolnost utvrđenje „obiteljskog odnosa“ kao imanentne sastavnice prekršaja nasilja u obitelji, koja se zasniva na lapidarnom i nepronicljivom tumačenju, pri čemu se u potpunosti zanemaruje da obiteljske veze (ponekad) nadilaze faktičan prestanak bračnog odnosa, ponajprije kada su posrijedi tazbinski odnosi, koji se ne mogu (ili se ne bi smjeli) apriorno anulirati samim formalnim prestankom braka, već bi njihovo tumačenje u kontekstu „obiteljskog odnosa“ trebalo biti quaestio facti. U prilog navedenom govore nerijetke preinake osuđujućih presuda od strane Visokog prekršajnog suda RH upravo zbog nepostojanja konstitutivnih elemenata bića prekršaja nasilja u obitelji. U radu se primjenom teorijske i normativne metode te kvalitativne analize sadržaja sudskih odluka analizira pravni okvir kojim se regulira zaštita od psihičkog nasilja u obitelji, kao i praksa Visokog prekršajnog suda RH. Cilj je rada upozoriti na važnost validacije činjeničnog opisa optužnog prijedloga i posljedice njegova nedovoljno

* Dr. sc. Nevena Aljinović, docentica na Katedri za pravne znanosti u forenzici, Fakultet za forenzičke znanosti, Sveučilište u Splitu; naljinov@forenzika.unist.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6557-2796>

koncipiranog sadržaja, napose izostanka manifestacija posljedica na objektu radnje ili nenavođenja srodstva počinitelja i žrtve kao krucijalnih elemenata bića prekršaja nasilja u obitelji.

Ključne riječi: nasilje u obitelji, psihičko nasilje, osjećaj uznemirenosti, povreda dostojanstva, tazbinsko srodstvo

1. UVODNO O PREKRŠAJU NASILJA U OBITELJI

Jedinstvena odrednica prekršaja nasilja u obitelji ogleda se u povezanosti počinitelja i žrtve, koji i nakon počinjenog nasilja u nerijetkim slučajevima nastavljaju živjeti pod istim krovom uslijed isprepletenosti brojnih koincidirajućih čimbenika, kao što su financijska, socijalna ili osobna međuovisnost.¹ Upravo je povezanost počinitelja i žrtve u kontekstu obiteljskog odnosa specifičnost, ali i odlučna činjenica koja tvori obilježje bića prekršaja te je osnova za njegovu pravnu kvalifikaciju. Dapače, neprepoznavanje obiteljskog odnosa, odnosno izostanak specifikacije odnosa žrtve i počinitelja, rezultat će nemogućnošću kvalificiranja djela kao prekršaja nasilja u obitelji. Biće prekršaja obuhvaća sve odlučne činjenice koje čine osnovu za njegovu pravnu kvalifikaciju, napose opis prekršaja, okolnosti počinjenja i nastupjelu štetnu posljedicu. Dakle, djelo mora sadržavati sve konstitutivne elemente propisane zakonom, u protivnom ponašanje se ne može kvalificirati kao prekršaj.²

Nasilje u obitelji kao prekršaj manifestira se u nekoliko oblika, i to kao fizička sila uslijed koje nije nastupila tjelesna ozljeda; kao tjelesno kažnjavanje ili drugi način ponižavajućeg postupanja prema djeci; kao psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzrokovalo povredu dostojanstva ili uznemirenost; kao ekonomsko nasilje (u obliku zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci) te kao zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje (čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, dalje u radu: ZZNO).³ Razlikovanje pojavnih oblika nasilja u obitelji

¹ Usp. Martinjak; D., Filipović, H., Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 621.

² VPSRH, Ppž 7566/2023-2 od 6. studenog 2024.

³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/2017, 126/2019, 84/2021, 114/2022, 36/2024.

Spolno uznemiravanje ekstrahirano je 2019. izmjenama i dopunama ZZNO-a iz domene prekršaja i normirano je kao kazneno djelo u čl. 156. Kaznenog zakona (NN 125/2011,

ne predstavlja teškoće u znanosti i praksi, ali su uzroci njihova nastanka tek djelomično utvrđeni zbog njihove brojnosti i međusobne interferencije.⁴

Predmet je ovoga rada isključivo psihička manifestacija obiteljskog nasilja, koja za posljedicu ima povredu dostojanstva ili osjećaj uznemirenosti osobe spram koje je nasilje usmjereno. Osobe na koje se odredbe ZZNO-a primjenjuju čine *numerus clausus*, odnosno zakonom su taksativno navedene, a obuhvaćaju bračnog i izvanbračnog druga, životnog partnera, neformalnog životnog partnera, njihovu zajedničku djecu te djecu svakog od njih, srodnike po krvi u ravnoj lozi, srodnike u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnike po tazbini do zaključno drugog stupnja te posvojitelja i posvojenika.⁵ Odredbe ZZNO-a primjenjuju se i na bivše bračne i izvanbračne drugove, bivšeg životnog partnera, bivšeg neformalnog životnog partnera, sadašnjeg ili bivšeg partnera u intimnoj vezi, osobe koje imaju zajedničko dijete te osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.⁶ Stajalište je Visokog prekršajnog suda RH (dalje u radu: VPSRH) da „(jednokratni) verbalni (ili fizički) napad predstavlja nasilje u obitelji, iz čega proizlazi da za ostvarenje bića prekršaja nije potreban kontinuitet u nasilničkom ponašanju, namjera ili povod, već je kažnjiv svaki pojedinačni čin nasilja u obitelji, pa makar bio izoliran i ekscesan“.⁷ No speci-

144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021, 114/2022, 114/2023, 36/2024, dalje u tekstu: KZ).

⁴ Usp. Dragičević Prtenjača, M., Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajne i kaznenopravne regulative, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, br. 1, 2017, str. 141.

Obiteljsko nasilje ne sastoji se od samo jednog izoliranog incidenta, već je „ciklus“ ponavljajućih obrazaca istog počinitelja protiv iste žrtve. Upravo je jedan od kvantitativnih aspekata obiteljskog nasilja njegova učestalost i trajanje, dok su kvalitativni indikatori namjera počinitelja da ostvari moć (i kontrolu) nad žrtvom i ograniči joj autonomiju. Usp. Montoya, C.; Rolandsen Agustín, L., The othering of domestic violence: The EU and cultural framings of violence against women, *Social Politics*, vol. 20, br. 4, 2013, str. 567.

⁵ Čl. 8. st. 1. ZZNO-a.

⁶ Čl. 8. st. 2. ZZNO-a.

⁷ VPSRH, JŽ-3417/2014 od 7. listopada 2014. *A contrario*, kazneno djelo nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona zahtijeva „trajnost“, odnosno grubo, učestalo ili na drugi način teško kršenje propisa o zaštiti od nasilja u obitelji. Primarna je točka razgraničenja nasilja u obitelji kao prekršaja i kaznenog djela u količini nepravda sadržanog u radnji počinjenja, pri čemu, da bi se radilo o kaznenom djelu, ona mora izazvati strah za sigurnost žrtve (ili njoj bliskih osoba) ili dovesti žrtvu u ponižavajući položaj. Upravo je nastupjela posljedica u obliku izazivanja straha za vlastitu sigurnost i sigurnost žrtvi bliskih osoba, kao i dovođenje u ponižavajući položaj, objektivni uvjet kažnjivosti (analogno vidi VSRH, III Kr 149/2008-3 od 22. srpnja 2009.). Kazneno djelo nasilja u obitelji zahtijeva „da radnja izvršenja bude određenog intenziteta, većinom da se ponavlja u određenim vremenskim razmacima (koji ne smiju biti predugi), pri čemu njen *modus operandi* može varirati“. Pri tome alternativno navedene radnje počinjenja kaznenog djela „nemaju apsolutnu vrijednost, već stoje u međusobnoj ovisnosti (pa tako npr. radnja izvršenja snažnog intenziteta koja traje neko vrijeme ne zahtijeva nužno i

fičnost je prekršaja (ali i kaznenog djela) nasilja u obitelji upravo da poremećaji u obiteljskim, napose interpartnerskim odnosima ne predstavljaju izoliran slučaj. Dapače, dinamika je obiteljskog nasilja „ciklusna“ i, iako je ponekad popraćena žaljenjem počinitelja (uz ispriku žrtvi) zbog počinjenog nasilja i žrtva se nada da do ponovnog nasilja u obitelji neće doći,⁸ zapravo predstavlja začarani krug, kontinuum nasilja. Upravo zbog delikatnih okolnosti počinjenja psihičkog nasilja u obitelji i pristup policijskih službenika kod konstatacije prekršaja nasilja u obitelji i donošenja odluke o načinu procesuiranja počinitelja mora biti specifičan.⁹ Pri tome je potrebno utvrditi sve okolnosti koje su prethodile spornom događaju, kao i kontekst psihičke manifestacije obiteljskog nasilja, kako ne bi došlo do olakog podvođenja pod opis predmetnog prekršaja ponašanja koja to nisu ili neprepoznavanja primarne žrtve nasilja te posljedično (neosnovanog) dvostrukog sankcioniranja i žrtve i počinitelja.

U nastavku rada razrađuje se psihička manifestacija nasilja te se analiziraju njegovi pojavni oblici kao prekršaji u praksi VPSRH. Apostrofiraju se i separiraju slučajevi kod kojih je činjenični opis prekršaja bio dostatan, ali u konkretnom slučaju objektivno nepodoban za prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti, te slučajevi kod kojih je izostao činjenični opis radnje, stoga je izvršenje procjene objektivne podobnosti za prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti žrtve bilo onemogućeno ili je pak u činjeničnom opisu optužnog prijedloga izostao opis zakonske posljedice.

2. PSIHIČKA MANIFESTACIJA NASILJA

Psihičko nasilje (koje neki autori nazivaju emocionalnim zlostavljanjem) poseban je način (kontinuiranog) djelovanja na žrtvu s ciljem stvaranja osjećaja manje vrijednosti, pomanjkanja samopoštovanja „imputiranjem osjećaja poniženja, srama i straha“.¹⁰ Može se definirati kao „namjerno ponašanje koje ima za posljedicu ponižavanje, vrijeđanje, prijetnje, omalovažavanje i bilo koji drugi oblik narušenja pojedinčeva psihičkog integriteta“¹¹ koji „ugrožava sigurnost i dobrobit članova obitelji“.¹² Većina autora kao pojavne oblike psihičkog nasilja navodi: vrijeđanje, ismijavanje, teški sarkazam, omalovažavanje

njezino ponavljanje i sl.), zbog čega će zaključak o tome radi li se u pojedinom slučaju o prekršaju ili o kaznenom djelu ovisiti o nizu okolnosti konkretnog predmeta i situacije“ (*Ibid.*).

⁸ Vidi i Kikić, S., (Ne)primjena skraćenog postupka, sporazumijevanja i oportuniteta u slučajevima prekršaja obiteljskog nasilja, *Policijska i sigurnost*, vol. 32, br. 4, 2023, str. 375.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Nefić, I. *Nasilje i zakon*, Fondacija Heinrich Böll, Regionalni ured Sarajevo, 2005, str. 19.

¹¹ Šprem, P.; Getoš Kalac, A. M., Obiteljsko nasilje u svjetlu penalnog populizma, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 74, br. 1, 2024, str. 42.

¹² Visoki prekršajni sud RH, JŽ 2174/2018-0 od 27. veljače 2019.

(žrtve i žrtvine obitelji), stalno ponižavanje, zastrašivanje (npr. uništavanjem stvari), postavljanje ultimatumima ili upućivanje prijetnji (ozljedama, oduzimanjem djece i sl.) i postavljanje ograničenja (npr. društvena izolacija, financijska kontrola)¹³ kako bi se uništilo samopoštovanje i dostojanstvo žrtve¹⁴ ili nanijela šteta.¹⁵ Tumačenje i separacija psihičkog nasilja od težih oblika nasilja ovisi o nekoliko odlučnih faktora, ponajprije o kontekstu u kojem se pojavljuje, kada se javljalo, kako se interpretira i percipira li se kao nasilje.¹⁶ Kako je (osim u ekstremnim slučajevima) razgraničenje ponašanja koja nadilaze razinu (prihvatljive) netolerancije ili averzije i zalaze u domenu nasilja od onih koja to nisu izazovno, pojedini autori zagovaraju promicanje termina „psihološka agresija“ kao pojma koji predstavlja cijeli niz potencijalno negativnih (obiteljskih) međuljudskih ponašanja „bez impliciranja da je svaka psihološka agresija uvredljiva“.¹⁷ Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) definira psihičko nasilje kao „svaku radnju ili ponašanje koji uzrokuju psihičku štetu sadašnjem ili bivšem partneru“, a koje se može pojaviti „u obliku prisile, klevete, uvrede ili uznemiravanja“.¹⁸ Istanbulska konvencija pak definira psihičko nasilje kao „namjerno teško oštećivanje psihičkog integriteta neke osobe putem prisile ili prijetnji“.¹⁹

¹³ Dokkedahl, S.; Kok, R. N.; Murphy, S.; Kristensen, R.; Bech-Hansen, D.; Elklit, A., The psychological subtype of intimate partner violence and its effect on mental health: protocol for a systematic review and meta-analysis, *Systematic Reviews*, vol. 8, br. 198, 2019, str. 2; Lohman, B. J., Nepl, T. K., Senia, J. M., Schofield, T. J., Understanding adolescent and family influences on intimate partner psychological violence during emerging adulthood and adulthood, *Journal of youth and adolescence*, 42, 2013, str. 501; Richardson, D. S., Hammock, G. S., Is it Aggression?: Perceptions of and Motivations for Passive and Psychological Aggression, u: *The Psychology of Social Conflict and Aggression* (ur. Forgas, J. P., Williams, K. D.), The Sydney Symposium of Social Psychology Psychology Press, New York, London, 2011, str. 60.

¹⁴ Lagdon, S.; Armour, C.; Stringer, M., Adult experience of mental health outcomes as a result of intimate partner violence victimisation: a systematic review, *European journal of psychotraumatology*, vol. 5, br. 1, 2014, str. 7; Murphy, C. M.; Hoover, S. A., Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct, *Violence and Victims*, vol. 14, br. 1, 1999, str. 40. Vidi i Loring, M. T., *Emotional abuse*, New York, Lexington Books, 1994.

¹⁵ Dim, E. E., Experiences of physical and psychological violence against male victims in Canada: A qualitative study, *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 65, br. 9, 2021, str. 1034.

¹⁶ Dokkedahl *et al.*, *op. cit.* u bilj. 13, str. 2.

¹⁷ Follingstad, D., The Impact of Psychological Aggression on Women's Mental Health and Behavior: The Status of the Field, *Trauma Violence & Abuse*, vol. 10, br. 3, 2009, str. 272.

¹⁸ The European Institute for Gender Equality (EIGE), *Glossary of definitions of rape, femicide, and intimate partner violence*, Lituanija, 2017, str. 45.

¹⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), NN 3/2018, čl. 33.

Neki autori naglašavaju da psihičko nasilje ima tri razine, koje se mogu gradirati od blagih oblika kontrole preko izražajnijih oblika zlostavljanja do psihičkog nasilja. Prve dvije razine dugo ostaju skrivene i neprepoznate s obzirom na suptilnu prirodu njihove pojave (tj. kritiziranje, obezvrjeđivanje i omalovažavanje žrtve),²⁰ dok psihičko nasilje supsumira sve one postupke koji izazivaju u većoj mjeri nelagodnosti (bez ozljeđivanja)²¹ koje projiciraju uznemirenost i povredu integriteta. Terminološka separacija zlostavljanja i nasilja, prema mišljenju nekih autora, nije kvalitativna već kvantitativna i odnosi se na intenzitet zlostavljanja. Tako će zlostavljanje kao blaži oblik invazivnog ponašanja obuhvatiti blaže oblike psihičkog nasilja, bez znatnijeg narušavanja zdravlja žrtve, kao što su verbalne radnje maltretiranja, ponižavanja i izrugivanja koje dovode do povrede dostojanstva, ali i fizičke manifestacije, poput polijevanja vodom ili gađanje predmetima.²² Teleološkom se pak interpretacijom nameće zaključak da je zaštitni objekt prekršaja psihičkog nasilja u širem smislu obitelj kao institucija, dok je užem smislu to član obitelji kao individuum.²³ Kako je razvidno, koncept psihičkog nasilja nije jednoznačan, dapače, postaje iznimno izazovan kada je potrebno odgovoriti na pitanja koja je ponašanja moguće supsumirati pod njegov sadržaj.²⁴ No kako je osobno dostojanstvo i osjećaj uznemirenosti subjektivno poimanje, potrebno je tumačiti njihovu povredu, odnosno nastup, sukladno uvriježenom društvenom shvaćanju i prosudbi prosječnog čovjeka, a u kontekstu i ozračju nastupjele povrede.

3. PSIHIČKO NASILJE U OBITELJI KAO PREKRŠAJ

Psihičko je nasilje tzv. materijalno kažnjivo djelo, koje se ne iscrpljuje u samoj radnji nego u svojem biću sadrži i posljedicu kao učinak na objektu radnje.²⁵ Biće prekršaja psihičkog nasilja u obitelji ispunjava se ostvarenjem jedne od dviju konstitutivnih komponenata: da je takvo postupanje kod žrtve imalo za posledicu ili povredu dostojanstva ili (osjećaj) uznemirenosti. Dakle, povreda dostojanstva ili uznemirenost žrtve odlučne su činjenice koje čine biće

²⁰ Dim, *op. cit.* u bilj. 15, str. 1039.

²¹ Usp. Škorić, M.; Rittossa, D., Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 22, br. 2, 2015, str. 511.

²² *Ibid.*

²³ Usp. Martinović, I., *Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja*, Ljudska prava žena – Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini 30 godina nakon usvajanja Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2011, str. 271.

²⁴ Usp. Šprem, Kalac, *op. cit.* u bilj. 11, str. 42.

²⁵ VPSRH, Ppž 2958/2023-2 od 10. travnja 2024.; VPSRH, Ppž 1597/2023-2 od 26. rujna 2023.

prekršaja psihičkog nasilja u obitelji, stoga je njihov nastup nužan kako bi djelo bilo dovršeno.²⁶ Drugim riječima, posljedica u obliku prouzročenja straha i uznemirenosti konstitutivni je element prekršaja psihičkog nasilja,²⁷ stoga je za njegovo dokazivanje potrebno utvrditi da je ponašanje počinitelja izazvalo strah, bojazan ili uznemirenost žrtve.²⁸ U kontekstu krivnje okrivljenika za njezino je utvrđenje nužno, među ostalim, utvrditi kauzalitet između radnje i nastupanja posljedice kod žrtve, što predstavlja *quaestio facti*.

Iako je ponekad životno logično i uvjerljivo da određeno ponašanje može prouzročiti uznemirenost članova obitelji, potrebno je u optužnom prijedlogu radnju prekršaja posebno opisati s navođenjem konstitutivnog elementa posljedice.²⁹ Izostanak zakonske posljedice uznemirenosti i povrede dostojanstva žrtve u činjeničnom opisu optužnog prijedloga ne može se validirati eventualnim navođenjem posljedice u obrazloženju presude,³⁰ dapače, takvo postupanje predstavlja nedozvoljeno proširenje optužnice.³¹

Činjenični opis prekršaja psihičkog nasilja u obitelji mora sadržavati sve odlučne činjenice,³² ali ne mora sadržavati zakonski izričaj „kod žrtve prouzročila povredu dostojanstva ili uznemirenost“ iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a, već je nužno da sadrži konkretan opis posljedice koja se pod njega može podvesti, budući da je prekršaj psihičkog nasilja u obitelji dovršen tek kada je nastupila zakonom propisana posljedica.³³ Slijedom navedenog zakonski izričaj nije potrebno navoditi (u optužnom prijedlogu) ako iz činjeničnog opisa ponašanja žrtve proizlazi da je postupanje okrivljenika bilo upravo takvo da je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost.³⁴ VPSRH je konstatirao da

²⁶ VPSRH, Ppž 10470/2022-2 od 20. rujna 2023.; VPSRH, Jž 1822/2020-3 od 9. prosinca 2020.

²⁷ VPSRH, Ppž-949/2025-2 od 12. veljače 2025.

²⁸ VPSRH, Jž 313/2019-0 od 9. svibnja 2019.

²⁹ VPSRH, Jž 162/2020-0 od 3. veljače 2020.

³⁰ Vidi VPSRH, Jž 850/2020-2 od 6. svibnja 2021.; VPSRH, Jž 1102/2020-0 od 20. kolovoza 2020.; VPSRH, Jž 1527/2019-0 od 11. srpnja 2019.; VPSRH, Jž 888/2019-0 od 10. travnja 2019.; VPSRH, Jž 146/2019-0 od 6. veljače 2019.; VPSRH, Jž 2618/2018-0 od 20. prosinca 2018.

³¹ VPSRH je stava da unošenje opisa posljedice (povrede dostojanstva ili osjećaja uznemirenosti) u izreku prvostupanjske presude, a koje nisu bile navedene u činjeničnom opisu optužnog prijedloga, predstavlja nedozvoljeno prekoračenje optužnice. Na opisani način, prema mišljenju VPSRH, prvostupanjski je sud okrivljenika proglasio krivim za drugačije činjenično stanje, odnosno za posljedicu koja nije bila sastavni dio činjeničnog opisa optužnog prijedloga. Navedena izmjena predstavlja preinačenje na gore za okrivljenika jer su dodane odlučne činjenice (zakonska obilježja) koje čine biće tog prekršaja i bez kojih se ne može raditi o prekršaju u smislu ZZNO-a (VPSRH, Jž 1527/2019-0 od 11. srpnja 2019.).

³² VPSRH, Ppž 12396/2022-2 od 6. prosinca 2023.

³³ VPSRH, Jž 1822/2020-3 od 9. prosinca 2020.

³⁴ VPSRH, Ppž 1597/2023-2 od 26. rujna 2023.

iz činjeničnog opisa prekršaja u kojem se navodi da je žrtva zbog postupanja okrivljenika „uslijed izazvanog straha za sebe istrčala i pobjegla iz kuće u pidžami“ jasno proizlazi da je postupanje okrivljenika prouzročilo u najmanju ruku uznemirenost žrtve.³⁵ Okolnost uznemirenosti nedvojbeno je utvrđena i u slučaju kada je okrivljenik žrtvu nasilja svojim ponašanjem uznemirio do te mjere da je s djecom pobjegla iz kuće.³⁶ Međutim, iako element „straha“ nije zakonsko obilježje bića psihičkog nasilja u obitelji, VPSRH posebno ističe da je „osjećaj straha usko povezan s osjećajem uznemirenosti“.³⁷

Nadalje, za opstojnost prekršaja iz ZZNO-a nije nužno da u činjeničnom opisu optužbe bude izrijeком naveden izričaj „počinili nasilje u obitelji“, nego je nužno da bude opisana i konkretizirana radnja iz koje proistječu zakonska obilježja prekršaja.³⁸ Naime, sintagma „počinio nasilje u obitelji“ predstavlja zakonski opis inkriminiranog prekršaja i samim time ne smatra se nužnim sastojkom činjeničnog opisa. „Ovo iz razloga što je zakonski opis prekršaja, odnosno pravno kvalificiranje prekršaja, podvođenje odlučnih činjenica sadržanih u činjeničnom opisu pod biće odgovarajućeg prekršaja, a to znači da sve odlučne činjenice (a ne zakonski opis djela) moraju biti jasno i izrijeком navedene u činjeničnom opisu prekršaja.“³⁹ Pri tome pogrešna pravna kvalifikacija prekršaja u optužbi ne može biti osnova za zaključak da djelo nije prekršaj s obzirom na to da se prosudba je li neko djelo po propisu prekršaj ili nije vrši prema činjeničnom opisu djela navedenom u optužbi, a ne prema njegovoj pravnoj kvalifikaciji.⁴⁰ No ovlast je, ali i dužnost prvostupanijskog suda da u slučaju donošenja osuđujuće presude postupanje okrivljenika podvede pod ispravnu pravnu kvalifikaciju djela.

Psihičko nasilje obuhvaća ne samo verbalno nasilje već i druge oblike postupanja koji su kod žrtve nasilja prouzročili povredu dostojanstva ili uznemirenost,⁴¹ pri čemu je irelevantno mjesto počinjenja (je li to unutrašnjost ili dvorište obiteljske kuće) jer ono nije konstitutivni element prekršaja.⁴² Psihičko se

³⁵ *Ibid.*

³⁶ VPSRH, Jž 232/2020-0 od 14. listopada 2020.

³⁷ VPSRH, Ppž 9173/2022-2 od 5. listopada 2022.

Ipak, VPSRH je konstatirao da je počinitelj psihičko nasilje prema svome puncu iako izgovorene riječi kod oštećenika nisu izazvale strah jer „se izrekom pobijane presude niti ne utvrđuje da bi izgovaranje navedenih riječi kod oštećenika izazvalo osjećaj straha, a o osjećaju uznemirenosti oštećenik je svjedočio pred prvostupanijskim sudom“ (VPSRH, Ppž 11503/2022-3 od 19. listopada 2023).

³⁸ VPSRH, Ppž 8376/2023-2 od 19. listopada 2023.; VPSRH, Jž 1157/2018-0 od 29. kolovoza 2018.

³⁹ VPSRH, Jž 1157/2018-0 od 29. kolovoza 2018.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ VPSRH, Ppž 7888/2022-2 od 29. kolovoza 2022.

⁴² VPSRH, Ppž 10665/2022-2 od 3. studenog 2022.

nasilje, prema stajalištu VPSRH, manifestira kao netjelesno nasilje, koje može uključivati ponašanja kojima se ugrožava psihička opstojnost drugog člana obitelji, kao što su verbalno zlostavljanje, vrijeđanje, nazivanje pogrdnim imenima, ponižavanje, omalovažavanje, ucjenjivanje, diskriminacija i drugi oblici psihičkih pritisaka koji odstupaju od usvojenih normi pristojnog ponašanja te kod žrtve uzrokuju povredu dostojanstva ili uznemirenost,⁴³ odnosno primjena takvih postupaka za koje počinitelj zna (ili pretpostavlja) da kod žrtve mogu izazvati nelagodu, strah, duševnu nestabilnost, s ciljem uspostave kontrole nad žrtvom⁴⁴ „koja se ostvaruje putem sile, zastrašivanja ili manipuliranja kao oblika emocionalnog zlostavljanja“.⁴⁵

VPSRH je kroz svoju praksu konstatirao da je psihičko nasilje u obitelji vikanje i vrijeđanje pogrdnim riječima,⁴⁶ psovanje (mrtve) majke,⁴⁷ međusobno upućivanje prijetnji,⁴⁸ polijevanje tekućinom,⁴⁹ (namjerno) rastvaranje prozora kako bi izvana dopirala hladnoća,⁵⁰ jako lupanje rukama po ulaznim vratima stana te pri tome glasno vikanje i galamljenje,⁵¹ razbijanje staklene boce te izbacivanje vrata spavaće sobe kroz prozor,⁵² bacanje hrane i pribora na pod te podizanje noža u zrak (prema žrtvi),⁵³ bacanje predmeta (prema žrtvi),⁵⁴ udaranje šakom u ostakljeni dio vrata, pri čemu se razbilo staklo,⁵⁵ upućivanje

⁴³ VPSRH, Ppž 6998/2023-2 od 22. listopada 2024.; VPSRH, Ppž 590/2023-2 od 3. siječnja 2024.; VPSRH, Ppž 8377/2023-2 od 19. listopada 2023.; VPSRH, Ppž 11503/2022-3 od 19. listopada 2023.; VPSRH, Ppž 12788/2022-2 od 13. rujna 2023.; VPSRH, Ppž 9183/2022-2 od 30. kolovoza 2023.; VPSRH, Ppž 5076/2021-2 od 3. svibnja 2023.; VPSRH, Ppž 8538/2021-2 od 10. studenoga 2021.

⁴⁴ VPSRH, Ppž 8377/2023-2 od 19. listopada 2023.; VPSRH, Ppž 5354/2023-2 od 11. rujna 2024.

⁴⁵ VPSRH, Ppž 590/2023-2 od 3. siječnja 2024.

⁴⁶ No upućivanje pogrdnih riječi puncu u cilju zaštite (supruga) od verbalnih nasrtaja (njezinog oca) ne ekskulpira okrivljenika za počinjeni prekršaj psihičkog nasilja u obitelji (počinjenog prema puncu) budući da pojam „napada“ kod instituta nužne obrane podrazumijeva napad na život i tijelo, pri čemu se pod taj pojam ne može podvesti verbalno obraćanje, pa ni kada je počinjeno vikanjem ili sadržava vrijeđanje (VPSRH, Ppž 11503/2022-3 od 19. listopada 2023.).

⁴⁷ VPSRH, Ppž 3613/2022-2 od 11. listopada 2022.

⁴⁸ VPSRH, Jž 1635/2019-0 od 14. kolovoza 2019.

⁴⁹ VPSRH, Jž 1415/2019-0 od 11. srpnja 2019.; VPSRH, Ppž 712/2023-2 od 3. siječnja 2024.

⁵⁰ VPSRH, Jž 1415/2019-0 od 11. srpnja 2019.

⁵¹ VPSRH, Ppž 10268/2022-2 od 12. listopada 2022.

⁵² VPSRH, Ppž 6602/2022-4 od 6. srpnja 2022.

⁵³ Općinski sud u Virovitici, br. 2 Pp-2654/2021-3 od 28. prosinca 2021.; VPSRH, br. Ppž 967/2022-2 od 3. veljače 2022.

⁵⁴ VPSRH, Ppž 11100/2021-2 od 2. ožujka 2022.; VPSRH, Jž 2436/2019-0 od 16. travnja 2020.; VPSRH, Jž 2151/2017-0 od 5. srpnja 2018.

⁵⁵ VPSRH, Ppž 7888/2022-2 od 29. kolovoza 2022.

pogrdnih riječi i zamahivanje rukom u smjeru žrtve s namjerom da je se udari,⁵⁶ lijepljenje po liftu papira uvredljivog sadržaja iz kojeg je razvidan identitet žrtve,⁵⁷ onemogućavanje zatvaranja vrata postavljanjem noge (jer postupanjem na navedeni način okrivljenik zna ili pretpostavlja da kod žrtve može izazvati nelagodu i strah upravo s ciljem uspostave kontrole nad njom),⁵⁸ nasilni ulazak u stan i odbijanje izlaska iz njega,⁵⁹ neosnovano onemogućavanje uspostavljanja kontakta s djecom,⁶⁰ uništavanje stvari u vlasništvu žrtve,⁶¹ ali i samoozljeđivanje u prisutnosti žrtve⁶² te prijetnja samoubojstvom, pri čemu se prebacuje znatna odgovornost na žrtvu.⁶³ Tako je VPSRH konstatirao da ponašanje okrivljenika, napose vikanje na roditelje, psovanje oca, majke i braće te nazivanje oca pogrdnim imenima, po svojem sadržaju nedvojbeno predstavlja izričaje kojih je smisao i jedini cilj „uvrijediti, poniziti i omalovažiti osobu kojoj su upućeni i ne može se smatrati prihvatljivim načinom komuniciranja uopće, pa tako ni između članova obitelji“.⁶⁴

Kada je prekršaj psihičkog nasilja u obitelji počinjen verbalnim napadom, vrijeđanjem, psovanjem i nazivanjem pogrdnim nazivima, tada je u činjenični opis prekršaja potrebno navesti izgovorene riječi koje predstavljaju obilježje prekršaja. Izostanak takva činjeničnog opisa, odnosno nenavođenje riječi koje su npr. okrivljenici međusobno uputili, već samo paušalno navođenje da su se verbalno sukobili, međusobno vikali, vrijeđali se i galamili jedan na drugog, onemogućava utvrđenje jesu li izgovorenim riječima međusobno počinili verbalno nasilje u obitelji ili je samo došlo do svađe.⁶⁵ Način postupanja kojim se ostvaruje psihičko nasilje mora biti jasno opisan i konkretiziran kako u činjeničnom opisu djela u optužnom prijedlogu tako i u izreci prvostupanjske presude.⁶⁶ Stoga, kada je tužitelj činjeničnim opisom optužnog prijedloga okrivljeniku stavio na teret da je svojeg sina izložio manipulativnim postupcima u svrhu otuđenja od majke, što se smatra emocionalnim zlostavljanjem koje je kod djeteta prouzročilo otuđenost od majke i djelovalo opterećujuće na njega, ali je izostao bilo kakav opis manipulativnih postupaka okrivljenika koji su kod maloljetnog sina prouzročili opisane posljedice (i koje je psihologinja opi-

⁵⁶ VPSRH, Jž 797/2020-0 od 4. svibnja 2020.

⁵⁷ VPSRH, Ppž-5493/2024-2 od 9. siječnja 2025.

⁵⁸ VPSRH, Ppž 10734/2022-2 od 4. listopada 2023.

⁵⁹ VPSRH, Ppž 4767/2021-2 od 23. ožujka 2022.

⁶⁰ VPSRH, Ppž 826/2022-2 od 17. ožujka 2022.

⁶¹ VPSRH, Jž 2387/2019-0 od 23. siječnja 2020.

⁶² VPSRH, Ppž 9183/2022-2 od 30. kolovoza 2023.

⁶³ VPSRH, Ppž 12930/2022-2 od 11. siječnja 2023.

⁶⁴ VPSRH, Jž 1206/2020-0 od 20. kolovoza 2020.

⁶⁵ VPSRH, Jž-4597/2011 od 24. siječnja 2013.

⁶⁶ VPSRH, Jž 752/2019-0 od 22. kolovoza 2019.

sala u službenoj bilješci), nedostaje konstitutivni element prekršaja.⁶⁷ Naime, način počinjenja djela mora biti naveden u činjeničnom opisu optužnog prijedloga, a ne u službenoj bilješci koja prileži optužnom prijedlogu i predstavlja samo saznanje o mogućoj izloženosti manipulativnom ponašanju okrivljenika, ali ne i biće prekršaja.⁶⁸

No nije svako ponašanje koje prelazi granice prihvatljive i pristojne komunikacije psihičko nasilje. Pri kvantifikaciji određenog ponašanja potrebno je uzeti u obzir cjelokupni kontekst inkriminiranog događaja, napose ozračje u kojem se odigrao i način kako se manifestirao. Jednako tako, potrebno je utvrditi je li psihičko nasilje prouzročilo osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povredu dostojanstva te o kakvoj se vrsti psihičkog nasilja radi.⁶⁹ Pri tome je potrebno rukovoditi se objektivnom granicom uobičajenog, društveno prihvatljivog ponašanja, pri čemu je „nebitna okolnost je li psihičko nasilje bilo jednokratno čin ili se sustavno ponavljalo i trajalo, već je odlučna činjenica da je posljedica povrede dostojanstva ili uznemirenost žrtve nasilja ostvarena konkretnom radnjom psihičkog nasilja“.⁷⁰ Iako su povreda dostojanstva i osjećaj uznemirenosti subjektivni doživljaji, njihova je objektivna snaga (da predstavljaju ostvarenje zakonskih obilježja prekršaja nasilja u obitelji) predmet razmatranja i utvrđenja u sudskom postupku.⁷¹ Tako je promptna prijava prekršaja jedan od indikatora da je ponašanje počinitelja izazvalo povredu dostojanstva i uznemirenost žrtve,⁷² kao i iskazivanje žrtve kako su je izgovorene riječi povrijedile,⁷³ pri čemu je okolnost da je žrtva prijavila nasilje u obitelji protekom vremena od događaja potpuno irelevantna za odluku je li do nasilja doista došlo.⁷⁴ Za ocjenu uznemirenosti žrtve nije od značaja je li događaj prijavljen nadležnim tijelima i kada je prijavljen, već jesu li radnje poduzete od strane okrivljenika kod žrtve prouzročile povredu dostojanstva ili uznemirenost.⁷⁵ Za postojanje uznemirenosti ne traži se da je postupanjem prouzročena trajna fizička ili psihička posljedica, već je dovoljno postojanje uznemireno-

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ VPSRH, Jž 752/2019-0 od 22. kolovoza 2019. Analogna je i odluka VPSRH, Ppž 7566/2023-2 od 6. studenog 2024.

⁶⁹ VPSRH, Ppž 4696/2021-2 od 5. svibnja 2021.

⁷⁰ VPSRH, Ppž 11968/2021-2 od 29. ožujka 2022. Tako psihičku manifestaciju obiteljskog nasilja predstavlja i „jednokratni isprovocirani verbalni incident“ od dvije riječi („puši kurac“), „bez trajnijeg stanja, bez učestalog ponavljanja ili bez jačeg intenziteta“.

⁷¹ VPSRH, Ppž 13075/2022-2 od 18. rujna 2024.

⁷² VPSRH, Ppž-7769/2024-2 od 29. listopada 2024.; VPSRH, Ppž 5432/2024-3 od 18. srpnja 2024.

⁷³ VPSRH, Jž 1413/2020-0 od 17. rujna 2020.

⁷⁴ VPSRH, Ppž-366/2024-3 od 29. siječnja 2025.; VPSRH, Ppž 9293/2021-2 od 14. travnja 2022.; VPSRH, Ppž 5035/2021-2 od 23. ožujka 2022.

⁷⁵ VPSRH, Ppž 1767/2024-2 od 11. travnja 2024.

sti, bilo psihičke⁷⁶ bilo fizičke⁷⁷ prirode, u trenutku događaja.⁷⁸ Pri validaciji predstavlja li određeno ponašanje psihičko nasilje uzimaju se u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, pri čemu se prosuđuju kako objektivni kriteriji (npr. predstavljaju li galama, prijetnje, razbijanje stakla i sl. objektivno gledano uznemirujuće ponašanje) tako i subjektivni kriteriji, dakle odnos same žrtve nasilja prema događaju.⁷⁹ Osuđujuća presuda može se temeljiti samo na iskazu žrtve nasilja u obitelji, bez iskaza drugih svjedoka.⁸⁰ U protivnome došlo bi do paradoksalne situacije da se „nijedan prekršaj iz područja ZZNO-a koji bi bio počinjen među bivšim supružnicima, a koja situacija je učestala i imanentna upravo ovim prekršajima, ne bi mogao dokazati“ uslijed odsutnosti svjedoka pred kojima se odigrao.⁸¹

U pogledu utvrđenja supstantivne (ne)dostatnosti činjeničnog opisa psihičkog nasilja u obitelji prilikom validacije zakonom propisane posljedice te verifikacije „obiteljskog odnosa“ počinitelja i žrtve sudska praksa poprilično oscilira. Slijedom navedenog, u nastavku rada razmatraju se stajališta VPSRH u odnosu na utvrđenje „dostatne obrazloženosti“ činjeničnog opisa načina počinjenja i zakonske posljedice prekršaja psihičkog nasilja u obitelji (kako u optužnom prijedlogu tako i u izreci pobijane presude) te ispravno utvrđenje zakonom normiranog obiteljskog odnosa podobnog da bude predmet razmatranja prekršaja nasilja u obitelji.

4. NEDOSTATNI ČINJENIČNI OPIS RADNJE POČINJENJA ILI NASTUPA ZAKONSKE POSLJEDICE PREKRŠAJA

U praksi VPSRH evidentne su situacije preinačenja prvostupanjskih osuđujućih presuda za psihičko nasilje u obitelji u oslobađajuće uslijed utvrđenja da posljedica na objektu radnje nije bila dostatno obrazložena u činjeničnom opisu optužnog prijedloga ili pak sama radnja počinjenja nije bila konkretizirana.

⁷⁶ Psihički simptomi uznemirenosti obuhvaćaju nastup nemira, osjećaj nelagode, unošenje nerveze ili pritiska te poremećaj mira osobe.

⁷⁷ Fizički simptomi uznemirenosti mogu se manifestirati kao drhtanje ili povišenje krvnog tlaka.

⁷⁸ VPSRH, Ppž 7888/2022-2 od 29. kolovoza 2022.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *A contrario*, izostanak iskaza žrtve da je ponašanjem počinitelja psihičkog nasilja pretrpjela povredu dostojanstva ili uznemirenost otežava, ali ne sprječava utvrđenje počinjenog prekršaja, koji je moguće utvrditi s obzirom na sve okolnosti slučaja (npr. ako je sadržaj izgovorenih riječi sadržan u policijskom izvješću ili zapisniku o intervenciji iz kojeg je razvidno da je podoban za prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti), pa i kad žrtva naknadno negira počinjenje prekršaja i navodi da do povrede nije došlo (vidi VPSRH, Ppž 10417/2021-2 od 23. ožujka 2022.).

⁸¹ VPSRH, Ppž-7769/2024-2 od 29. listopada 2024.

rana. Analogna presuđenja VPSRH primjetna su i u slučajevima u kojima je činjenični opis prekršaja, doduše, bio dostatan, ali u konkretnoj situaciji objektivno nepodoban da izazove posljedicu u obliku povrede dostojanstva ili uznemirenosti. Tek u manjem broju predmeta prvostupanjska je presuda ukinuta i predmet je vraćen na ponovno suđenje kako bi se, s obzirom na cjelokupni kontekst događaja, utvrdilo jesu li izgovorene riječi bile takva intenziteta da su mogle prouzročiti zakonom propisanu posljedicu.

4.1. Izostao je nastup zakonske posljedice u obliku prouzročenja povrede dostojanstva ili uznemirenosti žrtve

Povreda dostojanstva ili uznemirenost suštinske su odrednice psihičke manifestacije obiteljskog nasilja, za koje zakonodavac zahtijeva alternativno ostvarenje. Validacija psihičkog nasilja vrši se prema objektivnim kriterijima, koji koreliraju sa shvaćanjima prosječnog čovjeka o prirodi uvredljivog sadržaja i kontekstu događaja, pri čemu je mjerodavan subjektivni osjećaj žrtve.⁸² Pri tome se kontekst inkriminiranih riječi ne može promatrati izolirano od konteksta u kojem su one izgovorene.⁸³ Pri navedenoj valorizaciji potrebno je uzeti u obzir i „žrtvin doprinos“, koji je od utjecaja na stupanj krivnje počinitelja.⁸⁴

⁸² *A contario*, vidi za kazneno djelo uvrede Cvitanović, L.; Derenčinović, D.; Turković, K.; Munivrana Vajda, M.; Dragičević Prtenjača, M.; Maršavelski, A.; Roksandić Vidlička, S., *Kazneno pravo: Posebni dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 187.

Praksa VPSRH upućuje na zaključak da je za utvrđenje nastupa povrede dostojanstva ili uznemirenosti mjerodavan iskaz žrtve u kontekstu subjektivnog osjećaja nastupjele posljedice. Tako je VPSRH u brojnim predmetima oslobodio okrivljenika optužbe za psihičko nasilje u obitelji jer je žrtva izjavila da uslijed inkriminiranog događaja nije osjetila uznemirenost ni povredu dostojanstva (VPSRH, Ppž-10321/2023-2 od 23. siječnja 2025.; VPSRH, Ppž-10613/2024-2 od 9. siječnja 2025.; VPSRH, Ppž-2959/2023-4 od 30. prosinca 2024.; VPSRH, Ppž-4558/2024-2 od 9. listopada 2024.; VPSRH, Ppž 5648/2023-2 od 22. svibnja 2024.; VPSRH, Ppž 4822/2022-2 od 24. studenog 2022.; VPSRH, Ppž 5000/2021-2 od 2. ožujka 2022.; VPSRH, Jž 1479/2020-2 od 6. svibnja 2021.; VPSRH, Jž 313/2019-0 od 9. svibnja 2019.; VPSRH, Jž 1405/2017-0 od 28. veljače 2018.; VPSRH, Jž 1457/2017-0 od 28. veljače 2018.). Također je u brojnim predmetima VPSRH temeljio osuđujuću presudu na vjerodostojnom i okolnosnom iskazu žrtve, iz kojeg je bilo razvidno ostvarenje zakonom propisane posljedice psihičkog nasilja u obitelji (VPSRH, Ppž-11379/2024-2 od 29. siječnja 2025.; VPSRH, Ppž 2235/2022-3 od 23. studenog 2022.; VPSRH, Ppž 9823/2022-2 od 5. listopada 2022.; VPSRH, Ppž 9173/2022-2 od 5. listopada 2022.; VPSRH, Ppž 1119/2022-2 od 2. lipnja 2022.; VPSRH, Ppž 422/2022-2 od 12. svibnja 2022.; VPSRH, Ppž 11119/2021-2 od 6. travnja 2022.; VPSRH, Ppž 9596/2021-2 od 9. ožujka 2022.; VPSRH, Ppž 1211/2021-2 od 3. ožujka 2021.).

⁸³ VPSRH, Ppž 6315/2024-2 od 8. listopada 2024.

⁸⁴ VPSRH, Ppž-5340/2023-2 od 3. rujna 2025. Naime, doprinos žrtve počinjenju prekršaja može biti uzet u obzir kao olakotna okolnost prilikom odmjerenja kazne, ali ne i kao odlučujuća činjenica u pogledu postojanja samoga prekršaja nasilja u obitelji.

Kako je VPSRH u svojim brojnim odlukama naveo, svako neprimjereno postupanje između članova obitelji ne mora nužno predstavljati i psihičko nasilje u obitelji, „pa čak i ako žrtva nasilja bude uznemirena ili joj bude povrijeđeno dostojanstvo (sa subjektivnog stajališta), budući da je potrebno da neko ponašanje, s objektivnog stajališta, predstavlja psihičko nasilje“.⁸⁵

U tom kontekstu potrebno je separirati dvije različite situacije: prvu, u kojoj je sadržaj činjeničnog opisa prekršaja bio adekvatno konkretiziran, no u konkretnom slučaju nepodoban za prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti, i drugu, u kojoj je iz sadržaja činjeničnog opisa prekršaja izostala konkretizacija radnje kojom je prekršaj ostvaren, čime je spriječena valorizacija njezine podobnosti za prouzročenje zakonske posljedice, ili je pak izostao opis zakonske posljedice iako je činjenično stanje bilo adekvatno konkretizirano.

4.1.1. Sadržaj činjeničnog opisa prekršaja adekvatno je konkretiziran, no u konkretnom slučaju nepodoban za prouzročenje zakonske posljedice

U pojedinim predmetima VPSRH je konstatirao da sadržaj činjeničnog opisa prekršaja nije bio objektivno podoban za prouzročenje uznemirenosti ili povrede dostojanstva žrtve. Tako je povreda materijalnog prava na štetu okrivljenice konstatirana u predmetu u kojem je bivša supruga osuđena za psihičko nasilje u obitelji jer je preko osobe za kontakt oko zajedničkog djeteta poručila svojem bivšem suprugu da će, ako joj ne otvori vodu u kući, pozvati policiju jer ga je ranije tog dana vidjela da zatvara vodu u šahtu. Ta je izjava kod njezina bivšeg supruga, prema konstataciji prvostupanjskog suda, izazvala osjećaj uznemirenosti jer je okrivljenica neopravdano i bezrazložno protiv njega iznijela neistine i lažne optužbe.⁸⁶ Po mišljenju VPSRH, ponašanje okrivljenice, koje se sastojalo u izgovaranju navedenih riječi „putem posrednice“, nije imalo takvu težinu psihičkog nasilja, napose stupanj nasilnosti podoban da kod žrtve uzrokuje posljedice ugroženosti ili povrijeđenosti, što je biće inkriminiranog prekršaja.⁸⁷ Također, „uzimajući u obzir notornu činjenicu da psihičko nasilje nije počinjeno baš svakom izgovorenim riječi“ te s obzirom na cijeli kontekst događaja, „izgovorene riječi nisu takvog intenziteta i agresivnosti da bi bilo ostvareno obilježje bića prekršaja iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a“.⁸⁸ Sud nije našao

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ Općinski sud u Karlovcu, 27. Pp-1041/2023-5 od 29. kolovoza 2023.

⁸⁷ VPSRH, Ppž 8377/2023-2 od 19. listopada 2023.

⁸⁸ *Ibid.* Vidi i VPSRH, Ppž-5340/2023-2 od 3. rujna 2025.; VPSRH, Ppž 5076/2021-2 od 3. svibnja 2023.; VPSRH, Jž 1933/2020-2 od 7. srpnja 2021.

da se radi o psihičkom nasilju ni u situaciji kada se žrtva „malo preplašila“⁸⁹ jer životno nije realno da izgovorene riječi, „čak i kada prelaze granicu očekivane, prihvatljive i pristojne komunikacije, uzimajući u obzir cjelokupan okvir događaja“, predstavljaju psihičko nasilje u obitelji,⁹⁰ napose kada su izostali drugi objektivni pokazatelji prekršaja (npr. kad u konkretnom slučaju žrtva iskazuje da okrivljenik i inače glasno govori, da nije pozvala policiju itd.). Psihičko nasilje nije konstatirano ni u situaciji kada je majka svojoj kćeri na mobitel „govorila razne neistine o njenom suprugu, da je suprug vara, da ima brojne ljubavnice te da mu ne treba vjerovati, kako nikada nije prestao piti i da ju zapostavlja“, jer „iz činjeničnog opisa nije vidljiva nikakva agresivnost u ponašanju okrivljenice, djelo je opisano na način da je okrivljenica, zapravo, svojoj kćeri iznosila svoje mišljenje o njenom suprugu, nije opisano da bi okrivljenica pritom izgovarala neke uvredljive i omalovažavajuće izraze, niti je opisano da bi okrivljenica istu radnju činila učestalo u kraćem vremenskom periodu pa da bi se iz učestalosti ponavljanja zaključivalo da se doista radi o napadu na psihički integritet žrtve“.⁹¹

Također, VPSRH je preinačio prvostupanjsku odluku i oslobodio od optužbe okrivljenika da se u dvorišnom prostoru obiteljske kuće nasilnički ponašao prema svojem bratu na način da ga je verbalno vrijeđao pogrđnim riječima govoreći mu „je..č iz Prečkog“ budući da navedene riječi, ako se izvuku iz konteksta, što je VPSRH i učinio, ne predstavljaju radnju koja bi se mogla smatrati verbalnim nasiljem *per se*.⁹² Štoviše, „navedene riječi, kada su izgovorene između dva punoljetna muškarca, mogu imati i pozitivne, tj. pohvalne konotacije te uopće nisu bile podobne da bi kod oštećenika izazvale povredu dostojanstva i uznemirenost“.⁹³ Ni međusobno vrijeđanje supružnika ne predstavlja prekršaj nasilja u obitelji kada je suprug uputio supruzi riječ „kurvetina“, a ona njega „pljunula“, jer u činjeničnom opisu nije bilo naznačeno da bi navedeno pona-

⁸⁹ VPSRH, Ppž-8942/2024-2 od 29. srpnja 2025.

⁹⁰ VPSRH, Ppž-8942/2024-2 od 29. srpnja 2025.

⁹¹ VPSRH, Ppž 12043/2022-2 od 7. prosinca 2022.

⁹² VPSRH, Ppž 5076/2021-2 od 3. svibnja 2023. A *contrario*, proglašen je krivim za psihičko nasilje u obitelji okrivljenik koji je svojem puncu uputio uvredljive riječi: „Što je puškurko, pederč... stara, znaš kad ćeš dobiti kuću, kad i stan, smeće jedno“, a koju odluku je potvrdio i VPSRH smatrajući da su izgovorene riječi, odnosno nazivanje pogrđnim i uvredljivim imenima, bile usmjerene na vrijeđanje i ponižavanje punca te su zasigurno bile podobne za izazivanje osjećaja uznemirenosti ili povrede dostojanstva. U odnosu na navode žalbe da se oštećenik smješkao u trenutku kada mu je okrivljenik izgovarao navedene riječi, iz čega neminovno proizlazi da iste riječi kod oštećenika nisu izazvale strah, VPSRH je skrenuo pozornost da izrekom pobijane presude nije ni utvrđeno da bi izgovaranje navedenih riječi kod oštećenika izazvalo osjećaj straha, već je predmet razmatranja bio osjećaj uznemirenosti, o kojem je oštećenik svjedočio pred prvostupanjskim sudom (VPSRH, Ppž 11503/2022-3 od 19. listopada 2023.).

⁹³ VPSRH, Ppž 5076/2021-2 od 3. svibnja 2023.

šanje prouzročilo bilo koju zakonom propisanu posljedicu – povredu dostojanstva ili uznemirenosti.⁹⁴ Slijedom iznesenog ostaje nejasno je zašto VPSRH nije povodom žalbe preinačio i osuđujuću presudu kojom je optuženica proglašena krivom za psihičko nasilje prema bivšem suprugu, kojem je uputila riječi: „Ti si govno“;⁹⁵ već je prvostupanjsku presudu ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje kako bi se, s obzirom na cijeli kontekst događaja, utvrdilo jesu li izgovorene riječi bile takva intenziteta i agresivnosti da su bile podobne za prouzročenje zakonom propisane posljedice iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a.⁹⁶ Naime, iz svih okolnosti predmetnog događaja razvidno je da je oštećeni bio taj koji je provocirao okrivljenu, a težina izgovorenih riječi okrivljenice notorno je nedostatna za prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti i više je na tragu validne konstatacije u ozračju trenutačne situacije. Ova je odluka dvojbeno to više što je VPSRH ranijom odlukom oslobodio počinitelja od optužbe da je ponovio nasilje u obitelji na način da je svakodnevno vrijeđao svoga oca, nazivajući ga raznim pogrđnim imenima: „Smeće, smrade, govno“ te mu je svakodnevno izjavljivao da će ga iseliti iz kuće jer u činjeničnom opisu (izreke pobijane presude) nije bilo naznačeno da bi okrivljenikovo ponašanje prouzročilo kod njegovog oca bilo koju zakonom propisanu posljedicu (povredu dostojanstva ili uznemirenost).⁹⁷ „Ovaj nedostatak nije otklonjen naznakom posljedica u zakonskom opisu prekršaja, jer sve odlučne činjenice nužno moraju biti navedene isključivo i samo u činjeničnom opisu prekršaja iz razloga što je pravno kvalificiranje prekršaja podvođenje odlučnih činjenica sadržanih

⁹⁴ VPSRH, JŽ-1635/2019 od 14. kolovoza 2019. Analogne odluke VPSRH, JŽ 2145/2018-0 od 10. listopada 2018.; VPSRH, JŽ 314/2019-0 od 2. listopada 2019.; VPSRH, Ppž-10248/2022 od 26. listopada 2022.

⁹⁵ Općinski sud u Vinkovcima, Pp-584/2022-5 od 27. veljače 2022. Okrivljenica je pred sudom opisala okolnosti događaja koji je prethodio izgovorenim riječima. Naime, okrivljenica je došla u obiteljsku kuću kako bi uzela svoje osobne stvari, a bivši joj je suprug, u prisutnosti svoje prijateljice, govorio da ne može ući u spavaću sobu, pri čemu ju je cijelo vrijeme snimao mobitelom. Isprovocirana njegovim ponašanjem, nakon što joj se bivši suprug obratio riječima da on nije njezino srce, odgovorila mu je: „Ne, ti si govno“. Inače, bivši su se supružnici nalazili u postupku za podjelu imovine, bivši je suprug promijenio brave i onemogućio okrivljenici ulazak u kuću. Tek nakon što je okrivljenica zatražila zaštitu suda i dobila odluku kojom joj se omogućava ulazak u kuću, došla je pokupiti svoje stvari, u čemu je, zbog ponašanja oštećenika, ranije bila onemogućena. Okrivljenica živi u iznajmljenom stanu sa sinom, dok bivši suprug koristi cijelu kuću sa svojom prijateljicom, što je posebno vrijeđa i sve je to utjecalo na njezino ponašanje. Suglasno je iskazao i sam svjedok, bivši suprug, navodeći da je doista okrivljenicu cijelo vrijeme snimao mobitelom i zabranio joj ulazak u spavaću sobu.

⁹⁶ VPSRH, Ppž 4800/2022-2 od 8. ožujka 2023.

⁹⁷ VPSRH, JŽ 1053/2020-0 od 1. srpnja 2020. *A contrario*, odlukom VPSRH potvrđena je osuđujuća presuda da je okrivljenik počinio psihičko nasilje u obitelji na način da je vikao žrtvi da je „govno“, čime je „ostvaren jedan od konstitutivnih elemenata djela psihičkog nasilja“ (VPSRH, Ppž 8538/2021-2 od 10. studenoga 2021.).

u činjeničnom opisu pod biće odgovarajućeg prekršaja.⁹⁸ Bitno je napomenuti da je u činjeničnom opisu optužbe bilo naznačeno da je postupanje okrivljenika prouzročilo povredu dostojanstva i uznemirenost kod njegova oca, ali je prvostupanjski sud tu odlučnu činjenicu ispustio iz činjeničnog opisa, pri čemu u obrazloženju presude nije naveo razloge takva postupanja. No kako je u tom pravcu izostala žalba ovlaštenog tužitelja, VPSRH nije imao ovlasti donijeti odluku kojom bi navedena povreda bila sanirala.⁹⁹ *A contrario*, VPSRH je potvrdio prvostupanjsku presudu da izgovorene pogrдне riječi “majmune, jesi normalan“, koje je okrivljenik uputio svojem ocu, s kojim je bio u zavadi, imaju intenzitet nasilničkog ponašanja koji je podoban prouzročiti povredu dostojanstva i uznemirenost, jer je otac iskazao kako su ga izgovorene riječi povrijedile, iako mu se sin ispričao na glavnoj raspravi, a otac ispriku nije prihvatio, jer „sa sinom ne razgovara pet godina i nije mu potreban“.¹⁰⁰ Potonja je odluka, prema mišljenju autorice, u najmanju ruku diskutabilna. Naime, povrijediti nečije osjećaje i povreda dostojanstva nisu istoznačnice. Povrijediti nečije osjećaje moguće je konstatacijom koja (načelno) predstavlja uvredljiv sud o adresatu, ali je suštinski nepodobna za prouzročenje uznemirenosti ili povrede dostojanstva kao (teže) posljedice. Upućene riječi, poput „glupa si ko traktor“,¹⁰¹ „Ne ponašaj se tako odurno kao vještica. Počela si lagat kao da je vrag ušao u tebe“,¹⁰² „Kujo, okolo se kurvaš, a nemaš vremena za svoje dijete“,¹⁰³ „Zub me boli, trebao sam ići kod zubara, ti si kriva, kurvo, glupačo jedna!“¹⁰⁴ iako uvredljive, po stajalištu VPSRH, objektivno su nepodobne za povredu dostojanstva kao suštinske ljudske odrednice ili prouzročenje uznemirenosti.

Iz navedenih primjera razvidno je da konkretizacija činjeničnog opisa prekršaja, napose unošenje sadržaja izgovorenih riječi, predstavlja krucijalni element pri kritičkom ocjenjivanju predstavljaju li izgovorene riječi, u kontekstu cijelog događaja, prekršaj psihičkog nasilja u obitelji ili se u konkretnom slučaju radilo o nepristojnoj komunikaciji koja nema zakonska obilježja prekršaja nasilja u obitelji. No primjetno je da se u pojedinim slučajevima uvredljive izjave podvode pod psihičko nasilje jer su „povrijedile osjećaje adresata“, iako kontekst događaja implicira suprotno, odnosno da do prekršaja psihičkog nasilja u obitelji nije došlo jer je izostao nastup zakonske posljedice.

⁹⁸ VPSRH, Jž 1053/2020-0 od 1. srpnja 2020.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ VPSRH, Jž 1413/2020-0 od 17. rujna 2020.

¹⁰¹ VPSRH, Ppž 10248/2022-2 od 26. listopada 2022.

¹⁰² VPSRH, Ppž-7442/2023-2 od 15. studenog 2024.

¹⁰³ VPSRH, Ppž 7635/2024-2 od 11. rujna 2024.

¹⁰⁴ VPSRH, Jž 2561/2018-0 od 29. svibnja 2019.

4.1.2. Sadržaj činjeničnog opisa ne sadrži konkretizaciju radnje ili je izostao opis zakonske posljedice

U pojedinim situacijama VPSRH je preinačio osuđujuće presude jer je iz činjeničnog opisa prekršaja izostalo navođenje i konkretizacija sadržaja psihičkog nasilja ili pak opis nastupjele zakonske posljedice. Tako je VPSRH oslobodio okrivljenika optužbe da se nasilnički ponašao prema supruzi na način da joj je svakodnevno predbacivao s kim se i kada druži, provjeravao je što pije, a za vrijeme dok je spavala mirisao bi joj dah, provjeravao sadržaj njezina mobitela da bi vidio s kim se i kada dopisuje, budući da u činjeničnom opisu djela nije bilo naznačeno da je takvo ponašanje okrivljenika izazvalo kod žrtve povredu dostojanstva ili uznemirenost, što je odlučna činjenica, odnosno jedan od konstitutivnih elemenata koji čine biće prekršaja.¹⁰⁵ Analognu je odluku VPSRH donio i u odnosu na počinitelja psihičkog nasilja u obitelji prema supruzi, koji je „putem društvene mreže Facebook objavljiavao stvari iz njezinog privatnog života, omalovažavao je, vrijeđao i pisao o njezinoj prošlosti i sadašnjosti kako bi je prikazao u negativnom kontekstu i nanio sramotu i štetu u njezinom privatnom životu, ujedno je optužujući za ljubavnu vezu s drugim muškarcem, a što je oštećenicu uznemirilo i povrijedilo njezino dostojanstvo te što je objavama na društvenoj mreži štetio ugledu tvrtke u kojoj je ona bila zaposlena, zbog čega je ona na poslu gubila koncentraciju i morala dati otkaz, a što je ugrozilo njezinu egzistenciju i egzistenciju djece koju oštećenica mora uzdržavati“.¹⁰⁶ U potonjem slučaju u činjeničnom opisu djela nije bila navedena niti konkretizirana nijedna radnja koja se okrivljeniku stavljala na teret, napose je izostao sadržaj „objavljenih stvari iz privatnog života supruge, omalovažavanja, vrijeđanja, pisanja o prošlosti i sadašnjosti“, kao i „sadržaj objava koje su štetile ugledu tvrtke u kojoj je bila zaposlena“, a također je izostala konkretizacija „na koji način je oštećenicu optuživao za ljubavnu vezu“ da bi kod nje prouzročio povredu dostojanstva i osjećaj uznemirenosti.¹⁰⁷ Sadržaj navedenih poruka bio je, doduše, razvidan iz preslike zaprimljenih poruka koje je tužitelj dostavio uz optužni prijedlog, no, prema mišljenju VPSRH, sadržaj psihičkog nasilja koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost morao je biti naveden i konkretiziran u činjeničnom opisu (izreke presude, odnosno optužnog prijedloga), a ne preslikama koje su bile priložene optužnom prijedlogu i stoga su predstavljale samo saznanje o mogućem psihičkom nasilju od strane okrivljenika prema supruzi, a ne i suštinski element prekršaja *per se*.¹⁰⁸ Autorica smatra da je takvo tumačenje pogrešno jer apstrahiranje

¹⁰⁵ VPSRH, Ppž 12/2021-2 od 4. veljače 2021.

¹⁰⁶ VPSRH, Ppž 7566/2023-2 od 6. studenog 2024.

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ *Ibid.*

sadržaja relevantnih poruka samo zbog toga što nisu bili uneseni u činjenični opis prekršaja (iako su preslike poruka priložene uz optužni prijedlog) anulira stvarno počinjenje prekršaja zbog čistog formalizma, koji je u koliziji sa zaštitnim objektom predmetnog prekršaja. Naime, po mišljenju VPSRH, navedene preslike predstavljale su „saznanje“ o mogućem počinjenju prekršaja, stoga je sud trebao ispitati kvalitetu takvih sadržaja, odnosno njihovu podobnost da izazovu povredu dostojanstva ili uznemirenost, prije nego što je donio oslobađajuću presudu zbog nenavođenja i nekonkretiziranja sadržaja psihičkog nasilja u činjeničnom opisu.

Obilježja prekršaja nasilja u obitelji nema ni u situaciji svađe između oca i sina koja je izbila uslijed neslaganja oko obavljanja posla jer nedostaje prouzročenje povrede dostojanstva ili uznemirenosti žrtve kao konstitutivnih elemenata bića prekršaja.¹⁰⁹ U predmetnom slučaju iz činjeničnog opisa optužnog prijedloga nije proizlazilo da bi ponašanje oca prouzročilo kod njegova sina bilo koju zakonom propisanu posljedicu (povredu dostojanstva ili uznemirenost) ni da bi ponašanje sina takvu posljedicu izazvalo kod njegova oca. Slijedom navedenog, verbalni sukob bez posljedice u obliku povrede dostojanstva ili uznemirenosti žrtve ne predstavlja prekršaj psihičkog nasilja u obitelji iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a.¹¹⁰ *A contrario*, VPSRH je konstatirao da, kada su u činjeničnom opisu optužnog prijedloga (i u izreci presude) jasno navedene konkretne radnje (psovke i vulgarni izrazi) koje su okrivljenici uputili jedan drugome, utvrđene su sve odlučne činjenice relevantne za ostvarenje zakonskog obilježja prekršaja psihičkog nasilja u obitelji. „Pritom nije od važnosti što su te radnje jednake protupravne količine i težine te što je ista osoba istovremeno i počinitelj i žrtva, već je odlučna činjenica što su te osobe navedenim ponašanjem povrijedile jedna drugoj dostojanstvo i uzrokovale uznemirenost.“¹¹¹

Zanimljiv je predmet u kojem je oslobađajuća presuda donesena zbog izostanka posljedice na „primarnom“ zaštitnom objektu. Naime, VPSRH oslobodio je od optužbe za psihičko nasilje u obitelji prvookrivljenika koji je iz plastične boce sok prolio po podu, TV prijamniku i zidu, a potom i po svojoj supruzi, te ju je počeo vrijeđati raznim pogrđnim riječima u nazočnosti njihove maloljetne djece, što je kod potonjih „malo prouzročilo osjećaj uznemirenosti i povredu dostojanstva“, te drugookrivljenu, koja je potom otišla u kuhinju, uzela čašu vode i prolila je po tijelu svojeg supruga te ga počela verbalno vrijeđati raznim pogrđnim riječima u nazočnosti njihove maloljetne djece, što je

¹⁰⁹ VPSRH, Jž 1884/2020-2 od 1. prosinca 2021.

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ VPSRH, Ppž 10417/2021-2 od 23. ožujka 2022. Analogna je odluka VPSRH u kojoj je konstatirao da nije u pravu prvostupanjski sud kad tvrdi da nisu ostvarena sva bitna obilježja prekršaja nasilja u obitelji jer „su se okrivljenici međusobno svađali, a svađa nije nasilje ako je istosnažna“ (VPSRH, Ppž 11865/2021-2 od 13. travnja 2022.).

kod djece „malo prouzročilo osjećaj uznemirenosti i povredu dostojanstva“.¹¹² Naime, VPSRH je upozorio da je „kod utvrđivanja krivnje i ispunjenja bića prekršaja nasilja u obitelji potrebno razlikovati primarnu žrtvu nasilja u obitelji, a to je ona osoba prema kojoj je nasilno ponašanje bilo izravno usmjereno, te sekundarnu žrtvu nasilja u obitelji, koja je u najvećem broju slučajeva svjedok nasilja u obitelji“.¹¹³ Stajalište je VPSRH da se „utvrđivanje krivnje i ispunjenje bića djela odnosi samo na primarnu žrtvu jer, u protivnom, nikada ne bi postojao prekršaj nasilja u obitelji u nazočnosti djece (ili osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi), nego bi takvi prekršaji bili kvalificirani kao prekršaji na štetu tih osoba, a ne u njihovoj nazočnosti“.¹¹⁴ U ovom je slučaju u odnosu na radnje prvookrivljenog primarna žrtva bila njegova supruga, dok je u odnosu na radnje drugookrivljene primarna žrtva bio njezin suprug. „Upravo zbog činjenice da je za oba djela navedeno da je posljedica nastupila kod osobe koja je bila nazočna inkriminiranim događajima (sekundarna žrtva), a ne kod osobe prema kojoj je nasilje izravno bilo usmjereno i počinjeno (primarna žrtva), to je u činjeničnom opisu prekršaja nedostajao jedan od konstitutivnih elemenata prekršaja“, a to je nastup posljedice na (primarnoj) žrtvi.¹¹⁵ Suprotno navedenom stajalištu, VPSRH se recentnom odlukom udaljio od takva tumačenja te je potvrdio prvostupanjsku presudu kojom je okrivljenik (djed) proglašen krivim za psihičko nasilje nad djetetom (unukom), iako uvredljive riječi nisu bile upućene direktno njemu, već djetetovoj majci, ali se dijete nalazilo neposredno pokraj majke dok su hodali ulicom i svjedočilo je tom događaju. Potonja je okolnost za VPSRH bila relevantna u kontekstu nespornog utvrđenja da su izgovorene riječi u svojem sadržaju i tematici bile pogodne da izazovu uznemirenost djeteta, koje je bilo u životnoj dobi da je moglo shvatiti njihov sadržaj, kao i pozadinu narušenih obiteljskih odnosa zbog kojih su navedene riječi i bile izgovorene.¹¹⁶

Konačno, VPSRH je oslobodio optuženicu optužbe da je počinila nasilje u obitelji, i to dvjema radnjama: udaranjem nogom u stražnji branik suprugova vozila dok se u njemu nalazio s djecom te vikanjem na supruga prilikom svađe s njim.¹¹⁷ VPSRH je uputio na notornu činjenicu da psihičko nasilje nije počinjeno baš svakom grubo izgovorenim riječi ni baš svakim grubim postupkom te da ponašanje okrivljene (udaranje nogom u stražnji branik suprugova automobila) nije bilo usmjereno izravno prema suprugu, nego je bilo usmjereno na imovinu (osobni automobil), stoga je takvo postupanje okrivljenice „lišeno

¹¹² VPSRH, Jž 1415/2019-0 od 11. srpnja 2019.

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ *Ibid.*

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ VPSRH, Ppž 539/2024-2 od 27. veljače 2024.

¹¹⁷ VPSRH, Ppž 590/2023-2 od 3. siječnja 2024.

suštine koja neko ponašanje definira kao psihičko nasilje, a to je napad na psihički integritet žrtve radi uspostavljanja kontrole nad njom“. U odnosu na drugu radnju, vikanje na supruga prilikom svađe s njim, VPSRH je istaknuo da je za ocjenu radi li se o prekršaju psihičkog nasilja u obitelji verbalnom komunikacijom odlučan sadržaj izgovorenih riječi jer se tek iz konkretnih izraza i riječi može utvrditi radi li se o uznemiravanju takva intenziteta i agresivnosti da bi bio ostvaren oblik nasilja iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a. Budući da je prvostupanjskom presudom okrivljenica proglašena krivom za to što je „prilikom svađe vikala na svog supruga“, pri čemu je sadržaj upućenih riječi izostao, nedvojbeno je nedostajao jedan od konstitutivnih elemenata koji čini biće prekršaja psihičkog nasilja u obitelji.¹¹⁸

Navedeni primjeri upućuju na to da sadržaj izgovorenih riječi predstavlja supstantivni element bića prekršaja psihičkog nasilja u obitelji, čiji izostanak onemogućava valorizaciju počinjenja psihičkog nasilja i njegove manifestacije u vidu nastupjele posljedice na zaštitnom objektu. Također, izostanak opisa zakonske posljedice (kao subjektivne komponente) dovodi do prekida kauzalnog nekusa s poduzetom radnjom (kao objektivnog pokazatelja) te onemogućava utvrđenje prekršaja kao *quaestio facti*. U oba slučaja u nedostatku navedenih okolnosti izostat će i počinjenje nasilja u obitelji kao prekršaja.

4.1.2.1. Vraćanje predmeta na ponovno suđenje u cilju utvrđenja postojanja povrede dostojanstva ili uznemirenosti

U nekolicini predmeta VPSRH je predmet uputio na ponovno suđenje kako bi se utvrdilo je li kod žrtve nastupila povreda dostojanstva ili uznemirenosti. Tako je VPSRH konstatirao da je prvostupanjski sud pogrešno ocijenio ponašanje okrivljenika kada ga je oslobodio optužbe za psihičko nasilje na štetu svoje supruge na način da je uzeo pepeljaru s kuhinjskog stola i njome se udario u glavu u predjelu čela, a zatim je uzeo kuhinjski nož te si je njime nanio više porezotina po rukama u namjeri samoozljeđivanja, jer je takvim ponašanjem kod supruge, koja se cijelo vrijeme nalazila u neposrednoj blizini, nedvojbeno izazvao osjećaj straha i uznemirenost.¹¹⁹ Prvostupanjski je sud zaključio kako

¹¹⁸ VPSRH, Ppž 590/2023-2 od 3. siječnja 2024. U brojnim slučajevima, iako je bio naveden sadržaj izgovorenih riječi, nije bilo navedeno da bi njihovo upućivanje kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost, što je konstitutivni element osnovnog oblika prekršaja nasilja u obitelji, stoga je sud oslobodio počinitelja (VPSRH, Ppž 10470/2022-2 od 20. rujna 2023.; VPSRH, Jž 1817/2018-0 od 29. kolovoza 2019.; VPSRH, Jž 1415/2019-0 od 11. srpnja 2019.; VPSRH, Jž 2561/2018-0 od 29. svibnja 2019.; VPSRH, Jž 219/2019-0 od 31. siječnja 2019.; VPSRH, Jž 2145/2018-0 od 10. listopada 2018.).

¹¹⁹ VPSRH, Ppž 9183/2022-2 od 30. kolovoza 2023.

je iz optužnog prijedloga bilo razvidno da je okrivljenik kritične prigode bio agresivan prema sebi, a ne prema supruzi, stoga činjenični opis predmetnog događaja nije sadržavao bitna zakonska obilježja psihičkog oblika nasilja iz čl. 10. toč. 3. ZZNO-a.¹²⁰ Prvostupanjski je sud smatrao da radnje i ponašanja okrivljenika moraju biti usmjerene direktno ili indirektno prema potencijalnoj žrtvi nasilja u obitelji, što u konkretnom predmetu nije bio slučaj budući da se isključivo radilo o samoozljeđivanju okrivljenika.¹²¹ No povodom žalbe ovlaštenog tužitelja (MUP-a), koji je u svojim žalbenim navodima naveo da je sud pogrešno ocijenio ponašanje okrivljenika „budući da mu je očita namjera bila zastrašivanje i uznemiravanje supruge, samim time što je došao kući i počeo se samoozljeđivati u njenoj prisutnosti (iako je to mogao učiniti negdje drugdje)“, VPSRH je rješenjem ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Za VPSRH iz činjeničnog opisa prekršaja proizlazi osnovana sumnja da je okrivljenik svojim postupanjem počinio psihičko nasilje prema supruzi, odnosno da je svojim samoozljeđivanjem izazvao strah i uznemirenost kod supruge, što je prvostupanjski sud trebao utvrditi izvođenjem dokaza u prekršajnom postupku, napose ispitivanjem okrivljenika i oštećene supruge, a po potrebi i izvođenjem drugih dokaza.¹²² Također, na ponovno je suđenje vraćen predmet u kojem je prvostupanjski sud oslobodio okrivljenika za psihičko nasilje u obitelji jer je pod utjecajem alkohola od 1,40 g/kg nazvao suprugu na mobitel i obratio joj se riječima: „Ti si kriva za sve, ostavio sam oprostajno pismo u kojem to piše, nešto ću si napraviti“, jer se radilo o „ponašanju koje prema životnom iskustvu predstavlja psihičko nasilje koje može itekako uznemiriti drugu osobu kao člana obitelji, kojim se riječima okrivljenika prebacuje znatna odgovornost na žrtvu, uvjetovanu ozbiljnim posljedicama u odnosu na okrivljenika i kojim je riječima supruga okrivljenika u svakom slučaju mogla biti realno uznemirena“.¹²³

Na ponovno suđenje vraćen je i predmet u kojem je prvostupanjski sud donio oslobađajuću presudu uslijed nedostatka dokaza budući da je okrivljenik poricao prekršaj, a svjedokinja, okrivljenikova supruga, prihvatila je blagodat nesvjedočenja pred sudom te je iskazala da se ne sjeća što je navela u zapisniku o ispitivanju svjedoka sastavljenom u nadležnoj policijskoj postaji.¹²⁴ Međutim, tužitelj je s pravom skrenuo pozornost na to da je prvostupanjski sud nepotpuno utvrdio odlučne činjenice zanemarišući iskaz žrtve nasilja koji je dan na zapisnik o ispitivanju svjedoka u policijskoj postaji dan nakon predmetnog događaja, u kojem je žrtva pravilno upozorena na blagodat nesvjedo-

¹²⁰ Općinski prekršajni sud u Zagrebu, 29. Pp-13160/2022-3 od 18. kolovoza 2022.

¹²¹ *Ibid.*

¹²² VPSRH, Ppž 9183/2022-2 od 30. kolovoza 2023.

¹²³ VPSRH, Ppž 12930/2022-2 od 11. siječnja 2023

¹²⁴ VPSRH, Ppž 10414/2022-2 od 9. studenog 2022.

čenja i posljedice (ne)korištenja navedenog prava. Naime, prvostupanjski je sud u postupku pročitao navedeni iskaz žrtve nasilja, nakon čega je žrtva, iako je koristila blagodat nesvjedočenja, upitana od strane suda, odgovorila da se ne sjeća svojeg iskaza danog na taj zapisnik i da nitko osim nje i supruga nije bio nazočan događaju, slijedom čega je sud donio zaključak da „s obzirom na sadržaj zapisnika kao i navoda oštećenice“ nije mogao sa sigurnošću utvrditi da je okrivljenik počinio nasilje u obitelji.¹²⁵ Budući da je zapisnik o ispitivanju svjedokinje u policijskoj postaji zakonit dokaz koji je prvostupanjski sud izveo čitanjem na glavnoj raspravi, a u kojem je žrtva nasilja (koja je kasnije koristila blagodat nesvjedočenja) jasno teretila okrivljenika za psihičko (i tjelesno) nasilje, to je, prema mišljenju VPSRH, prvostupanjski sud bio dužan dati ocjenu tog dokaza te razloge njegova (ne)prihvatanja kao vjerodostojnog, što nije učinio, s obzirom na to da se „odgovor žrtve u odnosu na sadržaj predmetnog policijskog zapisnika ne može smatrati ocjenom dokaza“ u smislu zakonske odredbe.¹²⁶

5. POGREŠNO UTVRĐENJE ZAKONOM NORMIRANOG OBITELJSKOG ODNOSA

U praksi VPSRH evidentne su situacije preinačenja prvostupanjskih osuđujućih presuda za psihičko nasilje u obitelji u oslobađajuće uslijed pogrešnog izračuna stupnja krvnog srodstva i neprepoznavanja okolnosti koje dovode do prestanka tazbinskog srodstva. Naime, da bi određena osoba mogla biti počinitelj prekršaja psihičkog nasilja u obitelji iz ZZNO-a, nužno je da počinitelj i žrtva čine obitelj, odnosno da potpadaju pod kategoriju taksativno navedenih osoba na koje se primjenjuju odredbe ZZNO-a.¹²⁷ ZZNO sankcionira samo i isključivo počinitelje nasilja u obitelji, što znači da je okolnost jesu li počinitelj i žrtva u „obiteljskom odnosu“ u smislu odredbe čl. 8. st. 1. i st. 2. ZZNO-a jedan od konstitutivnih elemenata koji čini biće svih prekršaja iz predmetnog zakona. Čl. 8. ZZNO-a propisuje *numerus clausus* osoba na koje se odredbe zakona primjenjuju, iz čega je razvidno da se radi o prekršaju kod kojeg je svojstvo počinitelja njegovo konstitutivno obilježje (*delicta propria*), odnosno predstavlja odlučnu činjenicu koja tvori biće prekršaja.¹²⁸ Kad u činjeničnom opisu izreke presude nije naznačena priroda odnosa između okrivljenika koja je mjerodavna za validaciju postojanja psihičkog nasilja u obitelji, razvidno je

¹²⁵ *Ibid.*

¹²⁶ *Ibid.* Analogna je i odluka VPSRH, Ppž 10417/2021-2 od 23. ožujka 2022.

¹²⁷ VPSRH, Jž 2217/2017-0 od 14. veljače 2018.

¹²⁸ VPSRH, Ppž 12109/2022-2 od 11. siječnja 2023.

da nedostaje jedan od konstitutivnih elemenata bića prekršaja.¹²⁹ Odredba čl. 8. ZZNO-a spominje i srodnike po tazbini, čiji je temelj „srodstva“ postojanje braka. Drugim riječima, srodstvo po tazbini definira se kao odnos između pojedinca i srodnika njegova bračnog druga te se računa na osnovi krvnog srodstva bračnog druga sa srodnikom. Navedeno znači da stupanj krvnog srodstva odgovara stupnju tazbinskog srodstva, stoga je, primjerice, nevjesta u prvom stupnju tazbinskog srodstva sa svekrom i svekrvom s obzirom na to da su potonji u prvom stupnju krvnog srodstva (uspravne linije) sa svojim sinom, u drugom je stupnju tazbinskog srodstva s braćom/sestrama i bakama/djedovima svojeg bračnog druga jer je potonji s navedenim osobama u drugom stupnju krvnog srodstva (bilo pobočne ili uspravne linije).¹³⁰ Razvidno je da je temelj tazbinskog odnosa postojanje braka, što implicira da izvanbračnom zajednicom ne nastaje tazbinsko srodstvo. No pojedini teoretičari tvrde da je specifičnost ZZNO-a upravo u tome što izjednačava srodnike po tazbini u bračnoj i izvanbračnoj zajednici.¹³¹ Unatoč navedenom, VPSRH je recentnom odlukom konstatirao da nije počinjeno psihičko nasilje u obitelji od strane svekra prema izvanbračnoj supruzi njegova sina jer s obzirom na nepostojanje braka ne postoji ni tazbinsko srodstvo između počinitelja i žrtve.¹³² Predmetna je odluka dvojbeno jer se unatoč nepostojanju bračnog odnosa u konkretnom slučaju radilo o osobama koje žive u istom kućanstvu, što je zakonski temelj postojanja „obiteljskog odnosa“ prema ZZNO-u. No kako navedena okolnost nije bila navedena u činjeničnom opisu prekršaja u optužbi, „prvostupanjski sud nije bio ovlašten mijenjati činjenični opis prekršaja u skladu sa rezultatima dokaznog postupka jer bi od djela koje činjenično u optužbi nije opisano kao djelo (izvanbračna supruga okrivljenikovog sina nije u tazbinskom srodstvu s okrivljenikom) dodavanjem odlučne činjenice u vidu osoba koje žive u zajedničkom kućanstvu prekoračio optužni prijedlog i time počinio bitnu povredu odredaba prekršajnog postupka“.¹³³

Nadalje, VPSRH je zaključio da psihičko nasilje ne predstavlja verbalno iznošenje pogrdnih i uvredljivih riječi za bivšu izvanbračnu suprugu, koje su izrečene pred njezinim djetetom, jer navedenim ponašanjem počinitelj nije prouzročio povredu dostojanstava bivše izvanbračne supruge niti je njezinu

¹²⁹ VPSRH, Jž 35/2019-0 od 16. siječnja 2019.; VPSRH, Jž 1941/2017-0 od 26. travnja 2018.

¹³⁰ Usp. Kudrić, Ž., Činjenica srodstva u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, *Portal IUS-INFO*, 2017, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/cinjenica-srodstva-u-zakonu-o-zastiti-od-nasilja-u-obiljji-31634> (31. listopada 2025.).

¹³¹ *Ibid.*

¹³² VPSRH, Ppž-780/2025-2 od 21. veljače 2025. Analogne su i odluke VPSRH, Ppž-9332/2023-2 od 15. studenog 2024.; VPSRH, Ppž 9295/2023-2 od 13. prosinca 2023.; VPSRH, Ppž 8743/2023-2 od 2. studenog 2023.

¹³³ *Ibid.*

djetetu (kćeri) izazvao osjećaj neugodnosti i uznemirenosti, jer dijete bivše izvanbračne supruge, sukladno odredbama čl. 8. st. 1. i st. 2. ZZNO-a, ne ulazi u krug taksativno navedenih osoba na koje se primjenjuju odredbe zakona budući da se radi o djetetu kojem okrivljeni nije otac niti isti žive u zajedničkom kućanstvu.¹³⁴

Bojne su odluke u kojima sudovi prvog stupnja nisu prepoznali stupanj srodstva mjerodavan za primjenu odredbi ZZNO-a. Tako je VPSRH konstatirao da je prvostupanjski sud¹³⁵ pogrešno utvrdio da se radi o psihičkom nasilju počiniteljice prema bratu njezina pokojnog supruga s obzirom na to da se, *inter alia*, radilo o osobama čiji odnos nema obilježja obiteljskog odnosa u smislu čl. 8. ZZNO-a jer je tazbinski odnos (u drugom stupnju) između brata pokojnog supruga okrivljenice (djever) i nje same prestao smrću bračnog druga budući da je osnova za tazbinsko srodstvo postojanje braka.¹³⁶ Prestanak tazbinskog srodstva kao zapreku za počinjenje prekršaja nasilja u obitelji VPSRH je našao i u slučaju prijetnji i vrijeđanja upućenih bivšoj svekrvi¹³⁷ jer je, sukladno odredbi čl. 47. st. 1. Obiteljskog zakona,¹³⁸ kojom je propisano da brak prestaje razvodom, konstatirao da je „razvodom braka okrivljene i sina oštećene prestao i odnos tazbine po sili Zakona između okrivljenice i oštećenice jer tazbinsko srodstvo nastaje na temelju činjenice postojanja braka, a također i prestaje prestankom braka“.¹³⁹ Analogna je situacija utvrđenja prestanka tazbinskog odnosa, pa time i nemogućnost počinjenja prekršaja nasilja u obitelji od strane bivše punice prema bivšem zetu, na kojega je ispred obiteljske kuće u prisutnosti djeteta vikala i vrijeđala ga pogrđnim riječima, s obzirom na to da je brak oštećenika i kćeri okrivljene prestao razvodom, čime je prestao i odnos tazbine između oštećenika i okrivljene.¹⁴⁰ VPSRH oslobodio je od optužbe okrivljenice koje su ujedno bile i oštećenice predmetnog događaja, budući da kao supruge dva brata ne čine obitelj u smislu ZZNO-a, odnosno nisu u tazbinskom srodstvu, jer je tazbina odnos između jednog bračnog druga i krvnih srodnika drugog bračnog druga.¹⁴¹ Jednako tako, okrivljenica kao strina i oštećeni kao nećak nisu obitelj jer nisu u stupnju tazbinskog srodstva koji je relevantan prema odredbama ZZNO-a, odnosno srodnici su po tazbini

¹³⁴ VPSRH, Jž 226/2020-2 od 29. studenog 2022.

¹³⁵ Prekršajni sud u Dubrovniku, Pp J-775/18-7 od 6. rujna 2018.

¹³⁶ VPSRH, Jž 2174/2018-0 od 27. veljače 2019. Vidi i VPSRH, Jž-5442/2011 od 17. siječnja 2014.

¹³⁷ VPSRH, Jž 2553/2018-0 od 4. prosinca 2018.

¹³⁸ Obiteljski zakon, NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23.

¹³⁹ VPSRH, Jž 2553/2018-0 od 4. prosinca 2018. Također, u izreci pobijane presude nije bila navedena odlučna činjenica njihova odnosa da su (možebitno) osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.

¹⁴⁰ VPSRH, Jž 1332/2017-0 od 28. ožujka 2018.

¹⁴¹ VPSRH, Jž-3279/2013 od 4. studenog 2013.

u trećem stupnju, a sukladno odredbama ZZNO-a zakon se primjenjuje na srodnike po tazbini zaključno s drugim stupnjem.¹⁴² Oslobođen je okrivljenik od optužbe da je počinio nasilje u obitelji prema svom tetku (suprugu majčine sestre, tete) vrijeđajući ga pogrdnim riječima.¹⁴³ Budući da je okrivljenik, kao nećak svoje tete, s njom u trećem stupnju krvnog srodstva u pobočnoj liniji, a stupanj tazbinskog srodstva jednog bračnog druga s krvnim srodnikom drugog bračnog druga jednak je stupnju krvnog srodstva tog bračnog druga i krvnog srodnika, u konkretnom je slučaju to značilo da je okrivljenik također u trećem stupnju tazbinskog srodstva s tetkom. Zbog toga nećak i tetak ne potpadaju pod kategoriju osoba na koje se primjenjuju odredbe ZZNO-a. Konačno, VPSRH je oslobodio okrivljenika od optužbe da je kao bratić počinio prekršaj psihičkog nasilja u obitelji spram oštećene kao sestrične budući da se radi o odnosu koji čini četvrti stupanj pobočne linije krvnog srodstva, stoga, prema odredbi čl. 8. st. 1. ZZNO-a, ne pripadaju krugu osoba na koja se primjenjuju odredbe zakona jer se on primjenjuje (samo) na srodnike po krvi u pobočnoj liniji zaključno s trećim stupnjem.¹⁴⁴

Navedene „intervencije“ VPSRH u kontekstu pogrešne validacije i kvalifikacije stupnja srodstva kod psihičkog nasilja u obitelji pokazuju da prvostupnjski sudovi ne vode dovoljno računa o zakonskom ograničenju u pogledu vrste i stupnja srodstva koji je mjerodavan za sintagmu „obiteljsko nasilje“. Kada je posrijedi tazbinski odnos, načelno se radi o stupnjevima srodstva koji se analogno primjenjuju u svim granama prava kao mjerodavni za prouzročenje određene pravne posljedice.¹⁴⁵ Stoga čudi njihovo neprepoznavanje jer je pravna norma *de lege lata* jasna, dapače, kongruentna u raznim pravnim granama. Autorica također apostrofira da se apriorno utvrđenje nepostojanja tazbinskog odnosa zbog prestanka braka smrću ne bi smjelo primjenjivati u situacijama postojanja zajedničkog kućanstva involviranih osoba.

Slijedom iznesenog, s obzirom na to da ZZNO taksativno navodi kategorije osoba na koje se primjenjuju njegove odredbe, odnos između navedenih osoba konstitutivni je elemenat koji čini biće prekršaja. Stoga kad u činjeničnom opisu (optužnog prijedloga ili presude) nije naznačena kategorija odnosa okrivljenika i oštećenika, nedostaje jedan od konstitutivnih elemenata, budući

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ VPSRH, Jž-5124/2013 od 8. siječnja 2014.

¹⁴⁴ VPSRH, Jž 2217/2017-0 od 14. veljače 2018.

¹⁴⁵ Primjerice, tazbinsko srodstvo do drugog stupnja osnova je oslobođenja od obveze svjedočenja (čl. 285. st. 1. toč. 2. ZKP-a); zapreka je za izbor osobe vještaka (čl. 311. st. 1. ZKP-a); razlog je za izuzeće suca (čl. 32. ZKP-a i čl. 71. ZPP-a), Kazneni zakon kao članove obitelji, *inter alia*, navodi srodnike po tazbini do zaključno drugog stupnja (čl. 87. st. 8., analogna je odredba čl. 2. st. 1. toč. 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora).

da je zakonski opis prekršaja podvođenje odlučnih činjenica sadržanih u činjeničnom opisu pod biće odgovarajućeg prekršaja.¹⁴⁶

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Suštinska odlika nasilja u obitelji, načelno, jest njegov kontinuum, odnosno ponavljanje po određenom obrascu, što ga separira od izoliranog slučaja nasilja općenito. No specifičnost je prekršaja nasilja u obitelji da se za ostvarenje bića prekršaja ne traži kontinuitet u nasilničkom ponašanju, namjera ili povod, već je kažnjiv svaki pojedinačni čin nasilja u obitelji, pa makar bio ekscesan i izoliran. Upravo ga navedena odrednica distingvira od nasilja u obitelji kao kaznenog djela, kojemu je inherentno ponavljanje, odnosno kontinuum nasilja. Još jedna posebnost psihičkog nasilja u obitelji kao prekršaja jest to što, pored radnje ostvarenja, zahtijeva i nastupanje posljedice na objektu radnje kroz alternativno prouzročenje uznemirenosti ili povrede dostojanstva, čiji izostanak dovodi do nemogućnosti osude za navedeno ponašanje. S obzirom na to da su navedene zakonske posljedice odraz subjektivnog doživljaja, zadatak je suda da validaciju psihičkog nasilja izvrši prema objektivnim kriterijima, koji koreliraju sa shvaćanjima prosječnog čovjeka o prirodi uvredljivog sadržaja i kontekstu događaja, uzimajući u obzir i subjektivni osjećaj žrtve. Upravo je navođenje sadržaja izgovorenih riječi, kao i nedostatan opisana manifestacija nastupjele povrede u činjeničnom opisu, najčešći razlog preinake osuđujućih presuda od strane VPSRH u oslobođajuće, budući da zbog izostanka krucijalnih elemenata zakonskih obilježja predmetno ponašanje ne predstavlja prekršaj psihičkog nasilja u obitelji. Pri tome izostanak zakonske posljedice u činjeničnom opisu optužnog prijedloga ne može validirati eventualnim navođenjem posljedice u obrazloženju presude, dapače, takvo postupanje predstavlja nedozvoljeno proširenje optužnice. Iako VPSRH upućuje na notornu činjenicu da psihičko nasilje nije počinjeno baš svakom grubo izgovorenim riječju ni baš svakim grubim postupkom, razvidno je da postoji neujednačenost sudske prakse, posebno u kontekstu validacije težine izgovorenih riječi podobnih za prouzročenje uznemirenosti ili povrede dostojanstva kao posljedice.

Također, s obzirom na to da se odredbe ZZNO-a primjenjuju isključivo i samo na *numerus clausus* osobe koje veže obiteljski odnos, navođenje prirode odnosa počinitelja i žrtve konstitutivni je element bića svih prekršaja nasilja u obitelji. Analiza sudske prakse iznjedrila je zaključak da se nepronicljivo pristupa utvrđenju stupnja tazbinskog ili pobočnog srodstva, što posljedično rezultira oslobođajućim presudama VPSRH uslijed izostanka krucijalnog ele-

¹⁴⁶ VPSRH, Ppž 12396/2022-2 od 6. prosinca 2023.

menta bića prekršaja. Pojedini se odnosi pogrešno podvode pod pojam obiteljskog odnosa iako nadilaze stupnjeve srodstva (tazbinskog ili pobočnog) mjerodavne za primjenu odredaba ZZNO-a, ili se ne prepoznaje da je postojanje tazbinskog srodstva uvjetovano postojanjem (izvan)bračnog odnosa, odnosno da prestanak potonjeg rezultira prestankom tazbinskog srodstva, ili se takvi odnosi apriorno tumače, pri čemu se zanemaruje činjenica da obiteljske veze (ponekad) nadilaze faktičan prestanak bračnog odnosa, napose kad se (možebitno) radi o osobama koje žive u zajedničkom kućanstvu, a neposredni su sudionici prekršaja.

Slijedom navedenog činjenični opis optužnog prijedloga mora sadržavati potankosti sadržaja izgovorenih riječi te opisivanje manifestacije posljedica takva ponašanja na objektu radnje, pri čemu je nužno prepoznavanje primarne žrtve prema kojoj je psihičko nasilje usmjereno, kao i prepoznavanje stupnja srodstva mjerodavnog za afirmaciju obiteljskog odnosa, što je *conditio sine qua non* za osudu počinitelja prekršaja psihičkog nasilja u obitelji.

LITERATURA:

1. Cvitanović, L.; Derenčinović, D.; Turković, K.; Munivrana Vajda, M.; Dragičević Prtenjača, M.; Maršavelski, A.; Roksandić Vidlička, S., *Kazneno pravo: Posebni dio*; Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018.
2. Dim, E. E., Experiences of physical and psychological violence against male victims in Canada: A qualitative study, *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 65, br. 9, 2021, str. 1029–1054.
3. Dokkedahl, S.; Kok, R. N.; Murphy, S.; Kristensen, R.; Bech-Hansen, D.; Elklit, A., The psychological subtype of intimate partner violence and its effect on mental health: protocol for a systematic review and meta-analysis, *Systematic Reviews*, vol. 8, br. 198, 2019, str. 1–10.
4. Dragičević Prtenjača, M., Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnopravne i kaznenopravne regulative, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, br. 1, 2017, str. 141–175.
5. Follingstad, D., The Impact of Psychological Aggression on Women's Mental Health and Behavior: The Status of the Field, *Trauma Violence & Abuse*, vol. 10, br. 3, 2009, str. 271–289.
6. Kikić, S., (Ne)primjena skraćenog postupka, sporazumijevanja i oportuniteta u slučajevima prekršaja obiteljskog nasilja, *Policija i sigurnost*, vol. 32, br. 4, 2023, str. 367–393.
7. Kudrić, Ž., Činjenica srodstva u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, *Portal IUS-INFO*, 2017.
8. Lagdon, S.; Armour, C.; Stringer, M., Adult experience of mental health outcomes as a result of intimate partner violence victimisation: a systematic review, *European journal of psychotraumatology*, vol. 5, br. 1, 2014, str. 1–12.
9. Lohman, B. J.; Nepl, T. K.; Senia, J. M.; Schofield, T. J., Understanding adolescent and family influences on intimate partner psychological violence during emerging adulthood and adulthood, *Journal of youth and adolescence*, vol. 42, 2013, str. 500–517.

10. Loring, M. T., *Emotional abuse*, New York: Lexington Books, 1994.
11. Martinović, I., *Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja*, Ljudska prava žena – Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini 30 godina nakon usvajanja Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2011, str. 261–280.
12. Martinjak, D.; Filipović, H., Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 621–653.
13. Montoya, C.; Rolandsen Agustín, L., The othering of domestic violence: The EU and cultural framings of violence against women, *Social Politics*, vol. 20, br. 4, 2013, str. 534–557.
14. Murphy, C. M.; Hoover, S. A., Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct, *Violence and Victims*, vol. 14, br. 1, 1999, str. 39–53.
15. Nefić, I., *Nasilje i zakon*, Fondacija Heinrich Böll, Regionalni ured Sarajevo, 2005.
16. Richardson, D. S.; Hammock, G. S., Is it Aggression?: Perceptions of and Motivations for Passive and Psychological Aggression, u: *The Psychology of Social Conflict and Aggression* (ur. Forgas, J. P., Kruglanski, A. W., Williams, K. D.), The Sydney Symposium of Social Psychology Psychology Press, New York, London, 2011, str. 53–64.
17. Škorić, M.; Rittossa, D., Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 22, br. 2, 2015, str. str. 483–521.
18. Šprem, P.; Getoš Kalac, A. M., Obiteljsko nasilje u svjetlu penalnog populizma, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 74, br. 1, 2024, str. 35–70.

Summary

Nevena Aljinović, PhD*

QUALITATIVE ANALYSIS OF THE CONTENT OF THE FACTUAL DESCRIPTION OF DOMESTIC PSYCHOLOGICAL VIOLENCE AS A MISDEMEANOUR

The decisive facts that determine the nature of a misdemeanour are the basis for its legal qualification. The lack of even one constitutive element makes it impossible to qualify the act as such. Psychological violence, as a materially punishable offence, is not exhausted in the action itself, but essentially includes the consequence as an effect on the victim. Therefore, the consequence must be included in the factual description of the indictment, not merely as a paraphrasing of the legal text, but in the form of a description of its manifestation. The court's task is therefore to consider the feelings of distress and violation of dignity, as constitutive components of the misdemeanour that reflect the victim's subjective experience, through their objective weight when determining whether the legal characteristics of the misdemeanour of domestic violence are met. This task has proven to be highly challenging in practice. Another difficulty lies in determining the existence of "family relationship" as an inherent element of the misdemeanour of domestic violence. The prevailing deep-rooted and undifferentiated interpretations often disregard the fact that family ties (sometimes) extend beyond the factual

* Nevena Aljinović, PhD, Assistant Professor at the Department of Legal Sciences in Forensics, Faculty of Forensic Sciences, University of Split; naljinov@forenzika.unist.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6557-2796>

termination of the marital relationship, primarily when it comes to in-law relationships that cannot (or should not) cease *a priori* by the formal termination of the marriage. Interpretation in the context of “family relationship” should be *quaestio facti*. In support of the above are the frequent revisions of lower-court convictions by the High Misdemeanour Court of the Republic of Croatia precisely because of the lack of constitutive elements of the misdemeanour of domestic violence. The paper examines the legal framework governing protection against psychological domestic violence and the case law of the High Misdemeanour Court of the Republic of Croatia, employing theoretical and normative methods, as well as a qualitative analysis of the content of court decisions. The paper aims to show the importance of validating the factual description of the indictment and the consequences of its insufficiently conceived content, especially the absence of manifestations of harm to the victim or the failure to specify the kinship between the perpetrator and the victim as crucial elements of the misdemeanour of domestic violence.

Keywords: domestic violence, psychological violence, feeling of distress, violation of dignity, in-law kinship

* Nevena Aljinović, PhD, Assistant Professor at the Department of Legal Sciences in Forensics, Faculty of Forensic Sciences, University of Split; naljinov@forenzika.unist.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6557-2796>